

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie

Jaarverslag 2011

Dit jaarverslag is een uitgave van
Stichting Bedrijfstakpensioenfonds
voor de Houtverwerkende Industrie

Uitvoeringsorganisatie:
Syntrus Achmea
Postbus 3183, 3502 GD Utrecht
telefoon: 030-2453922

Datum
15 juni 2012

Voorwoord

Het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Houtverwerkende Industrie, verder in dit verslag aan te duiden als 'het pensioenfonds', brengt hierbij verslag uit over de verrichte werkzaamheden, het gevoerde beleid en de ontwikkelingen in het jaar 2011. Tevens geeft het jaarverslag inzage in de financiële positie en in de resultaten van het pensioenfonds.

Het afgelopen jaar stond in het teken van de kredietcrisis, de Eurocrisis en de gevolgen daarvan. Terwijl aanvankelijk sprake leek te zijn van goed herstel en in juni een dekkingsgraad van 100,6% werd bereikt, kwam er een omwenteling in de zomer. De dekkingsgraden van alle pensioenfondsen daalden snel als gevolg van een dalende rentestand. De tweede helft van 2011 ontwikkelde zich onstuimig, maar zonder veel wijzigingen in de stand van de dekkingsgraad. Het pensioenfonds heeft het jaar kunnen afsluiten met een dekkingsgraad van 99,2%. De dekkingsgraad ligt hiermee net boven het kritische herstelpad, maar ligt onder de in het herstelplan geschatte dekkingsgraad. Het korte en lange termijn herstelplan blijven nog van kracht.

Het jaar 2011 is afgesloten met een positief beleggingsresultaat. Het beleggingsrendement bedroeg 2,7% (inclusief de renteaftrekking is het 17,7%). Over 2011 is een z-score behaald van 0,49. De performancetoets over de periode tot en met december 2011 bedraagt 0,60. Daarmee blijft de performancetoets net als in 2010 boven het minimaal vereiste nulpunt.

Als de financiële middelen van het pensioenfonds het toelaten, streeft het bestuur er naar om jaarlijks de pensioenrechten en de pensioenaanspraken te indexeren. Er bestaat echter geen recht op toeslagverlening en er is dus geen zekerheid of en in hoeverre het pensioenfonds in de toekomst een toeslag kan verlenen. Het pensioenfonds reserveert namelijk geen gelden voor toekomstige toeslagen. Ten aanzien van alle op 1 januari 2011 opgebouwde pensioenaanspraken is besloten om niet tot indexatie over te gaan. Dit is conform het toeslagbeleid en de herstelplanmaatregelen. De indexatie per 1 januari 2012 is tevens nihil.

Per 1 januari 2011 is de deelnemers- en werkgeversadministratie van het pensioenfonds succesvol gemigreerd naar een nieuw administratiesysteem. Door de gedegen voorbereiding en monitoring is dit zonder noemenswaardige problemen verlopen.

In 2010 zijn de eerste gesprekken gevoerd met de besturen van BPF Houthandel, BPF Hibin, en BPF Jachtbouw over een mogelijke fusie. In september 2011 bleek er onvoldoende draagvlak voor deze fusie. Daarna is het bestuur nader in gesprek gegaan met het bestuur van BPF Jachtbouw om een samenvoeging te onderzoeken. De gesprekken hierover worden in 2012 voortgezet.

Tot slot bedanken wij ieder die in het verslagjaar heeft bijgedragen aan het goed functioneren van de stichting.

De Meern, 15 juni 2012

namens het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Houtverwerkende Industrie

De heer P.M. Schuil

Voorzitter

De heer A.A.J. Heijnen

Secretaris

Inhoud

1	Kerncijfers	6
2	Het pensioenfonds	10
2.1	Inleiding	10
2.2	Over het pensioenfonds	10
2.2.1	Naam en vestigingsplaats	10
2.2.2	Doelstelling	10
2.2.3	Samenwerkende organisaties	10
2.2.4	Externe partijen	10
2.3	Het bestuur	11
2.3.1	Samenstelling	11
2.3.2	Vergaderdata	11
2.3.3	Bestuurlijke commissies	11
2.4	De visitatiecommissie	13
2.5	Het verantwoordingsorgaan	13
2.6	De deelnemersraad	14
2.7	Uitbesteding	14
3	Ontwikkelingen	16
3.1	Financiële positie	16
3.1.1	Financiële positie pensioenfonds	16
3.1.2	Herstelplan	16
3.1.3	Waardeoverdracht en onderdekking	17
3.2	Wet- en regelgeving	17
3.2.1	Ontwikkelingen wet- en regelgeving	17
3.2.2	Europese wet- en regelgeving	18
3.3	Goed pensioenfondsbestuur	19
3.3.1	Zelfevaluatie	19
3.3.2	Compliance	19
3.3.3	Gedragcode	19
3.3.4	Intern toezicht	19
3.3.5	Deskundigheid	20
3.3.6	Risicobeheer	20
3.4	Pensioencommunicatie	20
3.4.1	Communicatiebeleid	20
3.4.2	Activiteiten communicatiecommissie	21
3.4.3	Ontwikkelingen pensioencommunicatie	21
3.5	Toezichthouder AFM en DNB	22
3.5.1	Autoriteit Financiële Markten (AFM)	22
3.5.2	De Nederlandsche Bank (DNB)	23
4	Financieel beleid	24
4.1	Inleiding	24
4.2	Premie	24
4.3	Toeslag	25
4.4	Kosten uitvoering pensioenbeheer	25

4.5	Beleggingen	26
4.5.1	Terugblik economie en financiële markten	26
4.5.2	Gevoerd beleid en resultaat	26
4.5.6	Specifieke financiële instrumenten (derivaten)	29
4.5.7	Rentehedgeportefeuille	30
4.5.8	Gevoeligheidsanalyse	31
4.5.9	Verantwoord beleggen	31
4.5.10	Z-score en verplichtstelling	32
4.5.11	Vermogensbeheerkosten van het fonds	32
4.6	Actuariële analyse	33
4.7	Risico's	34
4.8	Slotopmerkingen	34
5	Uitvoering van de pensioenregeling	35
5.1	Wijzigingen statuten en reglementen	35
6	Visitatiecommissie	36
7	Verantwoordingsorgaan en Deelnemersraad	37
7.1	Verantwoordingsorgaan	37
7.1.1	Bevindingen	37
7.1.2	Oordeel	38
7.1.3	Reactie bestuur	38
7.2	Deelnemersraad	38
7.2.1	Adviezen	38
7.2.2	Toeslag	38
7.2.3	Jaarverslag 2011	39
7.2.4	Advies	39
8	Jaarrekening 2011	40
8.1	Balans per 31 december 2011	41
8.2	Staat van baten en lasten	42
8.3	Samenvatting van de actuariële analyse	43
8.4	Bestemming van het saldo van baten en lasten	43
8.5	Kasstroomoverzicht	44
9	Algemene toelichting	45
9.1	Inleiding	45
9.2	Overeenstemmingverklaring	45
9.3	Grondslagen voor de waardering	45
9.4	Grondslagen voor de resultaatbepaling	50
9.5	Grondslagen kasstroomoverzicht	51
10	Toelichting op de Balans	52
10.1	Beleggingen voor risico fonds	52
10.2	Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	57
10.3	Vorderingen en overlopende activa	58
10.4	Overige activa	58
10.5	Stichtingskapitaal en reserves	59
10.6	Technische voorzieningen voor risico fonds	60
10.7	Overige schulden en overlopende passiva	62

10.8	Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	63
11	Toelichting op de staat van baten en lasten	65
11.1	Premiebijdragen risico fonds	65
11.2	Beleggingsresultaten risico fonds	66
11.3	Overige baten	67
11.4	Pensioenopbouw	67
11.5	Indexering en overige toeslagen	67
11.6	Rentetoevoeging technische voorziening	68
11.7	Pensioenuitkeringen	68
11.8	Pensioenuitvoeringskosten	68
11.9	Aantal personeelsleden	69
11.10	Bezoldiging bestuursorganen	69
11.11	Wijziging marktrente	69
11.12	Wijziging overige actuariële uitgangspunten	70
11.13	Overige wijzigingen in de technische voorzieningen	70
11.14	Saldo overdracht van rechten	71
11.15	Wijziging Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	71
11.16	Overige lasten	71
11.17	Belastingen	71
11.18	Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur	72
12	Overige gegevens	73
12.1	Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	73
12.2	Gebeurtenissen na balansdatum	73
12.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	74
12.4	Actuariële verklaring	76
	Bijlage 1 Risico's	78
	Begrippenlijst	85

1 Kerncijfers

Meerjarenoverzichten

Pensioenregeling

(Bedragen x EURO 1)	2011	2010	2009	2008	2007
Franchise Maximum Pensioengrondslag	14.952	14.701	14.452	14.180	13.758
Premiepercentage					
Werkgever	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Werknemer	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5

Vroegpensioenregeling/Cao-garantieregeling

(Bedragen x EURO 1)	2011	2010	2009	2008	2007
Maximum grondslag	60.847	60.244	58.478	56.487	54.895
Premiepercentage					
Werkgever	0,40	0,65	0,65	0,65	0,65
Werknemer	0,40	0,65	0,65	0,65	0,65

Indexatie

	2011	2010	2009	2008	2007
Actieven	0%	0%	0%	0%	1,2%
Inactieven	0%	0%	0%	0%	0,6%

Ontwikkelingen van het deelnemersbestand:

Deelnemers, gewezen deelnemers, pensioentrekkenden en aangesloten ondernemingen pensioenregeling

	31-12-2011		31-12-2010		31-12-2009		31-12-2008		31-12-2007	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Deelnemers*	3.824	18,2	3.901	18,4	4.107	19,2	4.604	21,4	4.747	22,2
Gewezen deelnemers	14.323	68,2	14.495	68,2	14.318	67,1	14.064	65,5	13.830	64,5
Pensioentrekkenden	2.866	13,6	2.847	13,4	2.917	13,7	2.808	13,1	2.860	13,3
Totaal	21.013	100,0	21.243	100,0	21.342	100,0	21.476	100,0	21.437	100,0
Aangesloten Ondernemingen **	442		422		435		434		291	

* Het aantal deelnemers is inclusief deelnemers die premievrije opbouw bij arbeidsongeschiktheid hebben (in 2011: 283).

** Het aantal aangesloten ondernemingen is in 2008 gestegen als gevolg van een synchronisatie van de werkgeversbestanden met het sociaal fonds voor de houtverwerkende industrie.

Uitkeringstrekken WAO-hiaatregeling

31-12-2011	31-12-2010	31-12-2009	31-12-2008	31-12-2007
Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
142	150	164	200	186

Mutatieoverzicht deelnemers boekjaar

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Arbeids- ongeschikten	Gepensio- neerden	Totaal
Stand per 1 januari 2011¹	3.575	14.495	326	2.847	21.243
Aanvullingen t.b.v. conversie ²	-21	3	-5	-21	-44
Stand per 1 januari 2011³	3.554	14.498	321	2.826	21.199
Toetreding	318	86	0	157	561
Hertoetreding	86	-86	0	0	0
Pensionering	-36	-191	-25	124	-128
Arbeidsongeschiktheid	-4	-2	6	0	0
Revalidering	14	1	-15	0	0
Overlijden	-4	-60	-4	-135	-203
Premievrij door uitdienst	-379	379	0	0	0
Waardeoverdracht	0	0	0	0	0
Afkoop emigratie / klein	-4	-298	0	-99	-401
Beëindiging tijdelijke uitkering	0	0	0	-1	-1
Overige oorzaken	-4	-4	0	-6	-14
Stand per 31 december 2011	3.541	14.323	283	2.866	21.013

¹ Stand per 31-12-2010 zoals gerapporteerd in het jaarverslag 2010

² De aanvullingen ten behoeve van de conversie zijn ontstaan door:

- In het oude administratiesysteem werden een aantal deelnemers meegeteld terwijl hun aanspraken nul waren;
- een aantal nooit toegekende NP's stond nog open en zitten in het nieuwe administratiesysteem bij de niet toegekende aanspraken;
- een aantal deelnemers met alleen een AOP-uitkering, werden in het oude administratiesysteem wel geteld en in het nieuwe administratiesysteem niet.

³ Stand per 01-01-2011 zoals goedgekeurd na de conversie

Ontwikkelingen van de financiële situatie:

Premiebaten, pensioenuitkeringen en saldo waardeoverdrachten

(Bedragen x EURO 1.000)	2011	2010	2009	2008	2007
Feitelijke premie	13.329	13.394	14.351	13.344	13.300
Feitelijke premie (exclusief premie overgangsregeling)	12.529	12.590	13.490	12.009	Niet bekend
Kostendeekkende premie*	10.275	8.322	13.147	9.912	11.280
Gedempte premie	9.363	8.074	10.924	10.714	10.748
Pensioenuitkeringen	7.281	6.939	6.553	6.168	6.816
Saldo waardeoverdrachten	-45	623	-8	858	-270

* In hoofdstuk 4 treft u een toelichting op de stijging van de kostendeekkende premie

Voorzieningen, stichtingskapitaal en reserves, belegd vermogen

(Bedragen x EURO 1.000)	31-12-2011	31-12-2010	31-12-2009	31-12-2008	31-12-2007
Voorzieningen	313.010	261.519	223.047	220.361	159.461
Rekenrente *	2,7%	3,4%	3,9%	3,8%	5,0%
Reserves	303	-1.062	-703	-12.514	20.713
Beleggingen	326.422	267.499	227.932	204.140	175.488
Liquide middelen	2.818	2.022	2.199	2.845	5.777
Saldo overige activa en passiva	-15.927	-9.064	-7.787	862	-1.091
Totaal pensioenvermogen	310.392	257.777	219.993	205.071	178.111

* Betreft de bij de duration van de verplichtingen behorende rente uit de rentetermijnstructuur.

Dekkingsgraad

(In procenten)	31-12-2011	31-12-2010	31-12-2009	31-12-2008	31-12-2007
Aanwezige dekkingsgraad	99,2	98,6	98,6	93,1	111,7
Vereiste dekkingsgraad	107,2	106,0	106,5	106,4	107,4

Dit betreft de aanwezige en vereiste dekkingsgraad volgens het in de Pensioenwet opgenomen Financiële Toetsingskader Pensioenfondsen (gebaseerd op de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB). De dekkingsgraad is berekend over het stichtingskapitaal en de reserves exclusief de bestemmingsreserve.

Ontwikkelingen van vermogensbeheer:

Verdeling beleggingsportefeuille

Verdeling beleggingsportefeuille (Bedragen x EURO 1.000)	31-12-2011		31-12-2010		31-12-2009		31-12-2008		31-12-2007	
Portefeuille	Bedrag	%	Bedrag	%	Bedrag	%	Bedrag	%	Bedrag	%
Vastgoedbeleggingen	10.157	3,1	8.234	3,1	9.406	4,1	4.138	2,0	6.004	3,4
Aandelen	26.951	8,3	28.748	10,7	26.050	11,4	15.023	7,4	21.070	12,0
Vastrentende waarden	225.689	69,1	206.645	77,3	172.060	75,5	158.040	77,4	113.325	64,6
Derivaten	58.347	17,9	17.777	6,6	14.552	6,4	23.882	11,7	31.092	17,7
Overige beleggingen	5.278	1,6	6.095	2,3	5.864	2,6	3.057	1,5	3.997	2,3
Totaal belegd vermogen	326.422	100,0	267.499	100,0	227.932	100,0	204.140	100,0	175.488	100,0

De waarde van het Liability Overlay Fund (LOF) is per balansdatum 79.846. Op basis van look-through zijn de participaties in dit fonds als volgt in de jaarrekening gerubriceerd: Vastrentende waarden 44.197, derivaten 49.192 en onder de schulden zijn de negatieve waarde opgenomen -13.543.

Beleggingsopbrengsten en kosten vermogensbeheer

(Bedragen x EURO 1.000)	2011	2010	2009	2008	2007
Directe opbrengsten	1.391	2.337	5.562	5.048	5.191
Indirecte opbrengsten	45.321	22.574	2.742	15.039	-12.497
Kosten vermogensbeheer	-628	-675	-112*	-384	-346
Totaal	46.084	24.236	8.192	19.703	-7.652

* Verlaging opgenomen in 2009 wegens compensatie door de vermogensbeheerder

Beleggingsrendement

(In procenten)	2011	2010	2009	2008	2007
Totaal rendement exclusief overlay portefeuille	2,7	5,7	12,7	-6,81	0,39
Inclusief overlay portefeuille	17,7	11,8	3,7	11,22	-4,14
Z-score	0,49	0,30	0,87	-2,08	-1,09
Performancetoets:	0,60	0,37	0,16	-0,67	0,26

De z-score en de performancetoets zijn berekend exclusief het rendement op de overlay portefeuille.

Vanaf 2009 is de ondergrens van de performancetoets 0,00. Het vergelijkende cijfer over 2007 is verhoogd met 1,28.

2 Het pensioenfonds

2.1 Inleiding

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie heeft verschillende organen, zoals het bestuur, de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan. Daarnaast zijn ook een aantal externe partijen intensief bij het pensioenfonds betrokken. In dit hoofdstuk stelt het pensioenfonds de organen en de externe partijen aan u voor. Eerst volgen de doelstelling en een aantal algemene gegevens van het pensioenfonds.

2.2 Over het pensioenfonds

2.2.1 Naam en vestigingsplaats

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie is statutair gevestigd te Tilburg en kantoorhoudende te De Meern. Het pensioenfonds is ingeschreven in het handelsregister bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41145265. De laatste statutenwijziging vond plaats op 16 december 2010. Het pensioenfonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie, de belangenorganisatie voor pensioenfondsen.

2.2.2 Doelstelling

Het doel van het pensioenfonds is om nu en in de toekomst uitkeringen te verstrekken aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Om dit doel te realiseren worden in overeenstemming met de statuten en het pensioenreglement premies geïnd bij de aangesloten ondernemingen en worden de verkregen middelen beheerd en belegd.

2.2.3 Samenwerkende organisaties

Onderstaande organisaties benoemen de leden van het bestuur, de leden van de deelnemersraad en van het verantwoordingsorgaan:

- 1) de Nederlandse Emballage- en Palletindustrie Vereniging en de Nederlandse Vereniging van Klompenfabrikanten
- 2) de Vereniging van Nederlandse Borstelfabrikanten en de Vereniging HAS
- 3) FNV Bouw
- 4) CNV Vakmensen

2.2.4 Externe partijen

Het pensioenfonds werkt samen met de volgende externe partijen.

Uitvoeringsorganisatie

Pensioenbeheer

Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V.

Vermogensbeheer

Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V.

Vastgoedbeheer

Syntrus Achmea Vastgoed B.V.

Adviserend actuaris

De heer L. Berger AAG, Towers Watson B.V., te Apeldoorn

Certificerend actuaris

De heer P. Halkes AAG, Towers Watson B.V., te Apeldoorn

Accountant

De heer drs. M. Verschoor RA, Ernst & Young Accountants LLP, te Rotterdam

Compliance officer

De heer B.M. Peters, Nederlands Compliance Instituut B.V., te Capelle aan den IJssel

2.3 Het bestuur

2.3.1 Samenstelling

Het paritaire bestuur is op 31 december 2010 als volgt samengesteld:

Leden werkgevers	Benoeming	Benoemd tot	Organisatie
De heer P.M. Schuil	26 november 2004	26 november 2014	2
De heer mr. A.J.M. Ceelaert	1 januari 2000	31 december 2012	1 en 2
De heer F.F. Faber	1 januari 2009	1 januari 2013	1

Leden werknemers	Benoeming	Benoemd tot	Organisatie
De heer A.A.J. Heijnen	11 december 1999	10 december 2013	3
De heer L.P. Raadgever	1 januari 2009	1 januari 2013	4
Mevrouw J.M.C. Snels	1 februari 2009	1 februari 2013	3

De samenstelling van het bestuur is in 2011 niet gewijzigd ten opzichte van 2010.

In 2011 was de heer A.A.J. Heijnen voorzitter van het pensioenfonds en de heer P.M. Schuil secretaris van het pensioenfonds.

2.3.2 Vergaderdata

Het bestuur heeft in het verslagjaar 2011 vier maal vergaderd. De vergaderingen vonden plaats op 11 maart, 31 mei, 16 september en 18 november. Daarnaast heeft er op 11 juli een bestuursdag plaatsgevonden over deskundigheid, risicomanagement en een mogelijke fusie. Op 1 november vond een visiesessie over het communicatiebeleid plaats.

2.3.3 Bestuurlijke commissies

In verband met toenemende complexiteit en toenemende deskundigheidseisen aan de vele taken van het bestuur werkt het pensioenfonds met een aantal bestuurlijke commissies. De commissies doen voorbereidend werk zodat het bestuur een afgewogen besluit kan nemen. De afzonderlijke commissies kunnen in de voorbereidingsfase dieper ingaan op de achtergronden en consequenties van de door het bestuur te nemen beleidsbeslissingen. Tevens kan voor verdere uitvoering van bestuurlijke besluiten een specifiek mandaat aan een commissie worden verleend. Bij alle commissies met uitzondering van de geschillencommissie is een afvaardiging van Syntrus Achmea aanwezig tijdens de commissievergaderingen. De leden van een bestuurlijke commissie kunnen zich tevens laten bijstaan door externe deskundigen.

In 2011 waren de volgende bestuurlijke commissies werkzaam:

Voorzittersoverleg

Het voorzittersoverleg wordt gevormd door de voorzitters, de heer A.A.J. Heijnen en de heer P.M. Schuil. Het voorzittersoverleg heeft in 2011 twaalf maal vergaderd. Het voorzittersoverleg doet voorbereidend werk in diverse algemene kwesties waarover het bestuur een besluit moet nemen. De voorzitters kunnen in de voorbereidingsfase dieper ingaan op de diverse achtergronden en doorgronden de consequenties van de voorstellen tot beleidsbeslissingen. Het voorzittersoverleg bespreekt de onderwerpen voor de bestuursvergaderingen vooraf met de pensioenuitvoerder. Hiermee wordt de effectiviteit en de slagkracht van de bestuursvergaderingen groter. De voorzitters brengen advies uit aan het bestuur. Het bestuur neemt de beslissingen over het beleid.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie bestaat uit de heer A.A.J. Heijnen, de heer P.M. Schuil en de heer L.P. Raadgever. De beleggingsadviescommissie is in 2011 vier keer bij elkaar geweest. De leden van de beleggingsadviescommissie werden in 2011 bijgestaan door een onafhankelijke deskundige, de heer H. Hoos van AssetAdvisors. De beleggingsadviescommissie bespreekt het strategisch beleggingsbeleid, het beleggingsplan. Specifiek worden de rendementen en de risico's van beleggingen besproken. In 2011 hebben daarnaast onder andere de portefeuille constructie, de kosten van vermogensbeheer, de hoogte en de effectiviteit van de afdekking van het renterisico en de risicorapportage op de agenda gestaan. De beleggingsadviescommissie brengt verslag en advies uit aan het bestuur. Het bestuur neemt de beslissingen over het beleggingsbeleid.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie bestaat uit de heer mr. A.J.M. Ceelaert en mevrouw J.M.C. Snels. De communicatiecommissie is in 2011 vier keer bij elkaar geweest. De communicatiecommissie bespreekt ondermeer het strategisch communicatiebeleid, het communicatiejaarplan en de nieuwsbrieven. In 2011 hebben daarnaast onder andere de website, het deelnemersportaal, het verkorte jaarverslag en de communicatie over de financiële positie van het pensioenfonds op de agenda gestaan. De commissie brengt verslag en advies uit aan het bestuur. Het bestuur neemt de beslissingen over het communicatiebeleid.

Migratiecommissie

De migratiecommissie bestaat uit de heer F.F. Faber en de heer L.P. Raadgever. De migratiecommissie is in 2011 vier keer bij elkaar geweest. De migratiecommissie begeleidde de door de pensioenuitvoerder geïnitieerde overgang van administratiesysteem van het pensioenfonds. De migratiecommissie bewaakte de voortgang van het projectplan en de kwaliteit. De leden van de migratiecommissie werden bijgestaan door twee deskundigen: L. Berger namens Towers Watson en A. de Weerdts namens Ernst & Young. De migratiecommissie bracht verslag en advies uit aan het bestuur. Het bestuur nam de beslissingen over de migratie. De migratiecommissie is in november 2011 na afronding van de migratie opgeheven.

Auditcommissie

In november 2011 is de auditcommissie opgericht. De auditcommissie bestaat uit de heer F.F. Faber en de heer L.P. Raadgever. De auditcommissie begeleidt het jaarwerk, beoordeelt het functioneren van de externe accountant, externe actuaris en de administrateur en begeleidt een migratie binnen de administratiesystemen. De auditcommissie brengt verslag en advies uit aan het bestuur. Het bestuur neemt de beslissingen.

Gezamenlijke geschillencommissie

Met ingang van 1 januari 2012 kent het pensioenfonds een geschillencommissie. Het pensioenfonds heeft met een aantal andere pensioenfondsen een groep personen benoemd waaruit de geschillencommissie kan worden samengesteld. Als secretaris van de geschillencommissie treedt op een via Brunel Nederland B.V. aan te wijzen jurist. De secretaris stelt in voorkomende gevallen de geschillencommissie samen uit onderstaande groep personen en informeert het bestuur van het pensioenfonds hierover.

Leden	Benoemd tot
De heer A.A.M. Broos	31 december 2015
De heer W. van den Beucken	31 december 2015
De heer A. Th. M. van Hulst	31 december 2015
De heer D.A.J. Kamp	31 december 2015
De heer N. Ruiters	31 december 2015
De heer A.W. van Vliet	31 december 2015

De geschillencommissie heeft tot taak het bestuur te adviseren over geschillen tussen de deelnemer en het pensioenfonds over de uitvoering van de pensioenregeling wegens een individuele beslissing die het bestuur jegens de belanghebbende heeft genomen.

2.4 De visitatiecommissie

Het bestuur draagt zorg voor de organisatie van een transparant intern toezicht. Het intern toezicht, in de vorm van een visitatiecommissie, heeft betrekking op het kritisch bezien van het functioneren van het bestuur van het pensioenfonds door onafhankelijke deskundigen. De taak van de visitatiecommissie is om na te gaan of het bestuur op de juiste wijze heeft bestuurd en daarbij zijn aandacht aan alle relevante risico's heeft besteed. Het gaat dus primair over de vraag of er op de goede wijze besluitvorming heeft plaats gevonden. Ook rekent de visitatiecommissie het tot haar taak na te gaan of het bestuur alle relevante risico's onderkent en daar adequate aandacht aan schenkt.

Samenstelling

De visitatiecommissie bestond in 2011 uit drie leden:

- de heer J.D. Carrière
- mevrouw M.M. Verheul
- de heer L. Kirchner

De commissie is in 2011 één keer bij elkaar gekomen voor de bespreking van het eindrapport. Mevrouw M.M. Verheul heeft zich in juni teruggetrokken uit de visitatiecommissie. In februari 2012 is de heer B. Davis in haar plaats benoemd als lid van de visitatiecommissie.

2.5 Het verantwoordingsorgaan

Het doel van het verantwoordingsorgaan is het toezien op een juiste uitvoering van de pensioenregeling voor alle betrokkenen. Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd en over de naleving van de principes voor goed pensioenfondsbestuur. Daarnaast adviseert het verantwoordingsorgaan het bestuur gevraagd of uit eigen beweging over diverse fondsangelegenheden.

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2011 drie keer vergaderd, waarvan twee keer met een vertegenwoordiging vanuit het bestuur. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan in 2011 twee opleidingsdagen gevolgd. Op 8 april over het pensioencontract en het premie- en indexatiebeleid en op 9 juni over het jaarverslag, de jaarrekening en verantwoording.

Samenstelling

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit 6 leden: 2 deelnemers, 2 gepensioneerden en 2 werkgevers. Het verantwoordingsorgaan is op 31 december 2011 als volgt samengesteld:

Leden	Organisatie	
De heer H. ten Klooster		4
De heer J. Heus		3
De heer J. Neessen		3
De heer G. den Hartog		3
De heer A.G.H. Leenders		2
De heer R.A.M. van Hoesel		1

De heer R.A.M. van Hoesel was in 2011 voorzitter van het verantwoordingsorgaan. Voor het verslag van het verantwoordingsorgaan verwijzen wij u naar paragraaf 7.1 van dit jaarverslag.

2.6 De deelnemersraad

De deelnemersraad behartigt de belangen van de deelnemers en gepensioneerden in de uitvoering van de pensioenregeling. De deelnemersraad adviseert daarbij het bestuur gevraagd of uit eigen beweging over diverse fondsangelegenheden.

De deelnemersraad heeft in 2011 drie keer vergaderd, waarvan twee keer met een vertegenwoordiging vanuit het bestuur. Daarnaast heeft de deelnemersraad in 2011 twee opleidingsdagen gevolgd. Op 8 april over het pensioencontract en het premie- en indexatiebeleid en op 9 juni over het jaarverslag, de jaarrekening en verantwoording.

Samenstelling

De deelnemersraad was per 31 december 2011 als volgt samengesteld:

Leden	Organisatie
De heer H. ten Klooster	4
De heer J. Heus	3
De heer A.M. Kruithof	3
De heer J. Neessen	3
De heer T. Grovenstein	4
De heer G. den Hartog	3
De heer P. van der Vis	3
Vacature	3

De heer H. ten Klooster was in 2011 voorzitter van de deelnemersraad. Voor het verslag van de deelnemersraad verwijzen wij u naar paragraaf 7.2 van dit jaarverslag.

2.7 Uitbesteding

Het bestuur heeft de uitvoering van het pensioenbeheer en het vermogensbeheer uitbesteed aan Syntrus Achmea. Uitgangspunt is dat het bestuur, conform de eisen van de Pensioenwet verantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken.

De uitvoeringsorganisatie is ondergebracht bij de volgende rechtspersonen:

- Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V.
- Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V.
- Syntrus Achmea Vastgoed B.V.

Het pensioenfonds en Syntrus Achmea hebben hun afspraken over uitbesteding vastgelegd in een overeenkomst van Pensioenbeheer, een overeenkomst van Financieel Pensioen Management en een overeenkomst van Vermogensbeheer en een overeenkomst van Vastgoed inzake de beleggingen in de beleggingsfondsen van Syntrus Achmea Vastgoed. Alle overeenkomsten bieden de mogelijkheid om de bestaande dienstverlening tussentijds aan te passen of nieuwe diensten toe te voegen.

3 Ontwikkelingen

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen waarmee het pensioenfonds te maken heeft gekregen in 2011. Als gevolg van deze ontwikkelingen zijn door het bestuur keuzes gemaakt. In dit hoofdstuk wordt hieraan aandacht besteed.

3.1 Financiële positie

3.1.1 Financiële positie pensioenfonds

Op 31 december 2010 had het pensioenfonds een dekkingsgraad van 98,6%. De marktrente liep gedurende de eerste maanden van 2011 op. Daardoor herstelde de dekkingsgraad van het pensioenfonds zich gedurende de eerste maanden van het jaar. Echter door een sterke daling van de marktrente vanaf juli daalde de dekkingsgraad weer. Het dieptepunt voor zowel de marktrente als de dekkingsgraden werd in september bereikt. Op 6 januari 2012 besloot DNB dat er eind 2011 uitzonderlijke omstandigheden op de financiële markten waren. Daarom pasten zij de rentetermijnstructuur aan naar een driemaandsgemiddelde op basis waarvan het pensioenfonds haar verplichtingen berekent. Op 31 december 2011 was de dekkingsgraad van het pensioenfonds 99,2%.

3.1.2 Herstelplan

Herstelplan 2009

In 2008 is door de kredietcrisis en de dalende rente een reservetekort en een dekkingstekort ontstaan. Het pensioenfonds heeft op 1 april 2009 een 5-jaars herstelplan ingediend bij DNB. Uit het herstelplan blijken de volgende maatregelen waardoor binnen 5 jaar het pensioenfondsvermogen voldoende hersteld moet zijn:

- In de jaren 2010, 2011 en 2012 is de jaarlijkse pensioenopbouw verlaagd tot 1,85% per dienstjaar.
- In de jaren 2010, 2011 en 2012 is de opbouw van het nabestaandenpensioen gewijzigd in een nabestaandenpensioen op basis van risico.
- Gedurende de periode van het dekkingstekort zal er conform het huidige indexatiebeleid geen indexatie worden toegekend.

Op 31 december 2013 moet het pensioenfonds een dekkingsgraad van minimaal 104,2% hebben.

Evaluatie herstelplan 2010

Het bestuur heeft de voorgeschreven jaarlijkse evaluatie van het herstelplan uitgevoerd begin februari 2011. DNB is akkoord gegaan met deze evaluatie en dit heeft niet geleid tot bijstelling van de oorspronkelijke uitgangspunten van het herstelplan.

Evaluatie herstelplan 2011

In december 2011 was het pensioenfonds in de veronderstelling dat er aanvullende herstelmaatregelen noodzakelijk zouden zijn. Er zijn voorbereidingen getroffen om hierover besluiten te kunnen nemen. De CAO-partijen en de deelnemersraad zijn betrokken bij de voorgenomen maatregelen. Op 27 januari 2012 is het bestuur bij elkaar gekomen om het herstelplan te evalueren. Bij deze evaluatie is gebleken dat de dekkingsgraad onder het herstelpad van 103,1% uitkwam, maar boven het minimale herstelpad van 97,2%. Naar verwachting komt het pensioenfonds binnen de gestelde termijnen uit het korte- en lange termijn herstelplan. Aanvullende maatregelen zijn niet nodig gebleken. DNB heeft op 11 mei 2012 bevestigd dat zij akkoord gaan met de evaluatie van het herstelplan.

Communicatie herstelplan

Naar aanleiding van de evaluatie van het herstelplan begin 2012 en de maatschappelijke onrust die dit veroorzaakte, heeft het bestuur in februari 2012 alle actieve deelnemers, slapers, gepensioneerden en werkgevers met een brief geïnformeerd over de financiële positie van het pensioenfonds en het feit dat er geen toeslag verleend wordt.

Daarnaast houdt het bestuur de pensioengerechtigden, deelnemers en werkgevers via de nieuwsbrief en de website regelmatig op de hoogte over de ontwikkeling van de dekkingsgraad. De door het pensioenfonds uitgebrachte nieuwsbrieven staan op de website www.pensioenhoutindustrie.nl.

3.1.3 Waardeoverdracht en onderdekking

Als een werknemer van baan verandert, mag hij de waarde van zijn pensioen overdragen naar zijn nieuwe pensioenfonds. Dit heet waardeoverdracht. Als de dekkingsgraad van een pensioenfonds dat bij waardeoverdracht is betrokken lager is dan 100%, dan mag het pensioenfonds de betreffende individuele waardeoverdracht niet uitvoeren en wordt deze opgeschort. In de periode van maart tot en met juni lag de dekkingsgraad van het pensioenfonds boven de 100%. In deze periode was waardeoverdracht mogelijk.

3.2 Wet- en regelgeving

3.2.1 Ontwikkelingen wet- en regelgeving

Het bestuur is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving en voert actief beleid om overtreding van wet- en regelgeving te voorkomen.

Pensioenakkoord en AOW

De sociale partners in de Stichting van de Arbeid (STAR) bereikten in juni 2011 overeenstemming over de uitwerking van het in juni 2010 gesloten pensioenakkoord. Met dit akkoord deden zij voorstellen over de AOW, de aanvullende pensioenen en de arbeidsmarktpositie van oudere werknemers.

AOW-leeftijd omhoog

Op 12 oktober 2011 diende minister Kamp een wetsvoorstel in bij de Tweede Kamer over verhoging van de AOW- en pensioenleeftijd. In het voorstel werd de AOW-leeftijd per 2020 verhoogd naar 66 jaar. En daarna gekoppeld aan de stijgende levensverwachting. Daardoor zou de AOW-leeftijd naar verwachting per 2025 naar 67 jaar worden verhoogd. Het kabinet Rutte viel op 23 april 2012. Onder druk van Europese begrotingsregels sloten VVD, CDA, D66, ChristenUnie en GroenLinks nog dezelfde week een akkoord over de begroting 2013. Nieuwe afspraken over de verhoging van de AOW-leeftijd maken daar deel van uit. De AOW-leeftijd wordt vanaf 2013 stapsgewijs verhoogd. De AOW-leeftijd is uiterlijk in 2019 66 jaar en uiterlijk in 2024 67 jaar. De stappen zijn kleiner, maar gebeuren eerder. Het begrotingsakkoord past per 2014 ook de fiscaal maximale opbouwpercentages neerwaarts aan. Dit betekent een lagere opbouw per jaar. Ongewijzigd ten opzichte van het pensioenakkoord blijft dat de fiscale pensioenrichtleeftijd voor aanvullende pensioenen per 2014 verhoogd wordt naar 67 jaar. Ook blijft de AOW in de toekomst gekoppeld aan de levensverwachting.

Fiscale pensioenleeftijd omhoog vanaf 2013

Voor pensioen geldt een fiscale omkeerregel: over pensioenpremie betaal je geen belasting, wel over de uitkering. De overheid was voornemens de fiscale pensioenrichtleeftijd voor de aanvullende pensioenen te verhogen met stappen van 1 jaar. Het wetsvoorstel heeft de minister in voorjaar 2012 aangepast naar een verhoging in één keer per 2014 naar 67 jaar. Daarna is de pensioenleeftijd gekoppeld aan de stijgende levensverwachting. De verhoging van de pensioenleeftijd loopt tien jaar vooruit op de verhoging van de AOW-leeftijd. Het bedrag waarmee fondsen rekening houden met de AOW-uitkering, de franchise, wordt gekoppeld aan de ontwikkeling van de verdiende lonen.

Financieel toetsingskader verandert per 2014

De pensioenregelingen moeten schokbestendig gemaakt worden voor een verdere stijging van de levensverwachting en voor schokken op de financiële markten. Het financieel toetsingskader (FTK) wordt naar verwachting per 2014 aangepast. Minister Kamp komt begin 2013 met een wetsvoorstel voor het FTK. Dan kunnen sociale partners de pensioencontracten aanpassen.

Onderzoek diverse vraagstukken

Minister Kamp laat momenteel onderzoek doen naar diverse vraagstukken:

- of het nieuwe pensioencontract ook kan worden toegepast op reeds opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenen
- evenwichtige toedeling van risico's over de generaties;
- toezichts- en buffereisen in EU-verband;
- pensioencommunicatie van het nieuwe pensioencontract.

Nadat de onderzoeken zijn afgerond, stuurt de minister in het voorjaar van 2012 zijn voorstellen over het nieuwe FTK en communicatie aan de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel daarover wordt in het voorjaar van 2013 verwacht.

Verschuiving ingangsdatum AOW

De ingangsdatum van de AOW verschuift per 1 april 2012 van de eerste van de maand naar de 65ste verjaardag. De Eerste Kamer ging daarmee in december 2011 akkoord. Centrale vraag voor pensioen- en uitfondsen was of zij de verschuiving van de ingangsdatum van de AOW voor hun uitkeringen volgen. Verschuiving zou tot een aanzienlijke kostenverhoging leiden. Het bestuur heeft ten aanzien van ouderdomspensioen besloten dat de ingangsdatum ongewijzigd blijft op de 1^e dag van de maand. Ook is besloten hierover met sociale partners te spreken zodra wijziging van de pensioenregeling aan de orde is.

Nieuwe regels voor governance en medezeggenschap op komst

Het kabinet wil de wettelijke regels in de Pensioenwet over governance en medezeggenschap voor pensioenfondsen integraal herzien. Het kabinet gaat hiermee verder dan het initiatiefwetsvoorstel van de Kamerleden Koçer Kaya (D66) en Blok (VVD) over bestuursdeelname van pensioengerechtigden. Minister Kamp stuurde op 31 oktober 2011 het wetsvoorstel voor spoedadvies naar de Raad van State. De Eerste Kamer nam het wetsvoorstel op 31 januari 2012 aan, maar wacht de behandeling van het Wetsvoorstel versterking bestuur pensioenfondsen in de Tweede Kamer af.

Het pensioenfonds wacht de wettelijke ontwikkelingen op eventuele bestuursdeelname van gepensioneerden verder af. Het streven van het pensioenfonds is altijd al geweest dat belanghebbenden zich zoveel mogelijk vertegenwoordigd voelen in het bestuur en de verschillende andere organen van het pensioenfonds.

Nabestaandenpensioen op risicobasis

Het pensioenfonds heeft een nabestaandenpensioen op risicobasis voor de duur van drie jaar. De STAR adviseert dat pensioenfondsen met een partnerpensioen op risicobasis tijdelijk bij het einde van de deelneming standaard een deel van het ouderdomspensioen uitruilen in een partnerpensioen. De Pensioenwet schrijft nu voor dat bij einde deelneming de keuze moet worden geboden. De STAR reageert hiermee op de situatie die is ontstaan als gevolg van de opschorting van waardeoverdracht. Hierdoor duurt de periode dat geen partnerpensioen over het verleden is verzekerd langer. Het bestuur heeft deze aanbeveling besproken, maar vanwege het tijdelijke karakter van het nabestaandenpensioen op risicobasis is besloten om niet standaard uit te ruilen.

3.2.2 Europese wet- en regelgeving

Vanwege de vergrijzing van de Europese bevolking en de fikse staatsschulden van lidstaten, willen de Europese instellingen zich meer mengen in het pensioenbeleid van individuele landen. Pensioenen zijn namelijk onlosmakelijk verbonden met de financiële huishouding van landen. Sinds 2006 is de Europese pensioenrichtlijn direct opgenomen in de Nederlandse Pensioenwet. De Europese Commissie wil die richtlijn herzien. Mogelijk heeft dat ook ingrijpende gevolgen voor Nederlandse pensioenfondsen. Bijvoorbeeld doordat Brussel andere financiële eisen gaat stellen dan het huidige Nederlandse Financieel Toetsingskader. In 2011 zijn zowel de Europese Commissie als de Europese Toezichthouder op pensioenfondsen een consultatieronde gestart over de herziening van pensioenwetgeving. De Pensioenfederatie levert een actieve bijdrage aan het Europese debat. Het bestuur volgt de ontwikkelingen in 2012 met belangstelling.

3.3 Goed pensioenfondsbestuur

In 2005 publiceerde de STAR de "Principes voor goed Pensioenfondsbestuur". Deze principes bieden kaders voor zorgvuldig bestuur, intern toezicht, verantwoording, deskundigheid, openheid en communicatie. Maar ook andere regels spelen een rol: zo is de Code Tabaksblat van belang voor het beleggingsbeleid. Sinds 2007 zijn de Principes voor goed pensioenfondsbestuur van de STAR verankerd in de Pensioenwet. De bedoeling van de principes is dat een pensioenfondsbestuur weet waarvoor het verantwoordelijk is en hoe het die verantwoordelijkheid moet dragen en moet afleggen.

3.3.1 Zelfevaluatie

Ieder bestuur van een pensioenfonds is verplicht tot een periodieke zelfevaluatie. Doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit van het bestuur in stand te houden en waar mogelijk te verbeteren. Het bestuur heeft in 2011 geen zelfevaluatie gehouden. In 2012 staat de zelfevaluatie wel op de agenda.

3.3.2 Compliance

Onder compliance wordt het geheel van maatregelen verstaan dat zich richt op de implementatie, handhaving en naleving van externe wet- en regelgeving, alsmede op interne procedures en gedragsregels om te voorkomen dat de reputatie en integriteit van het pensioenfonds wordt aangetast. De compliancewerkzaamheden worden uitgevoerd door het Nederlands Compliance Instituut B.V. (NCI). In november 2010 heeft NCI een compliancescan uitgevoerd. Deze scan bestond uit het beoordelen van de maatregelen die het pensioenfonds heeft genomen om aan de wet- en regelgeving alsmede aan de opgestelde externe en interne bepalingen en richtlijnen te voldoen. De rapportage van het NCI is in maart 2011 opgeleverd. De aanbevelingen uit het rapport zijn binnen het bestuur besproken en in 2012 zal hier gevolg aan worden gegeven.

3.3.3 Gedragscode

Het pensioenfonds heeft een gedragscode die wordt nageleefd door de leden van het bestuur. Doel van deze gedragscode is het stellen van regels en richtlijnen teneinde belangenconflicten tussen het pensioenfonds en betrokkenen in privé te voorkomen. Daarnaast regelt de gedragscode hoe moet worden omgegaan met vertrouwelijke informatie van het pensioenfonds. De gedragscode bevordert de transparantie en zorgt ervoor dat alle betrokkenen, ook voor hun eigen bescherming, duidelijk weten wat wel en niet geoorloofd is. Elke betrokkene verklaart schriftelijk de gedragscode te zullen naleven. De compliance officer beoordeelt de correcte naleving van de gedragscode door alle betrokkenen jaarlijks een vragenlijst te verstrekken en te rapporteren over de naleving. De rapportage inzake naleving van de gedragscode is in mei 2012 opgeleverd en bevat geen bijzonderheden.

3.3.4 Intern toezicht

Het intern toezicht is vormgegeven via een visitatiecommissie. De visitatiecommissie bestaat uit drie onafhankelijke, deskundige personen. De visitatiecommissie heeft als opdracht om eens per drie jaar het functioneren van (het bestuur van) het pensioenfonds kritisch te bezien. De leden zijn op geen enkele wijze betrokken bij het functioneren van het pensioenfonds. De leden worden benoemd door het bestuur, nadat het verantwoordingsorgaan advies over de beoogde samenstelling heeft uitgebracht. De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de visitatiecommissie zijn vastgelegd in de statuten en verder uitgewerkt in een reglement.

Begin 2011 is de visitatie over 2010 afgerond. Het rapport over deze visitatie is opgenomen in het jaarverslag van 2010. De volgende visitatie zal eind 2012 plaatsvinden. In dit jaarverslag is daarom geen rapport van de visitatiecommissie opgenomen.

3.3.5 Deskundigheid

Het bestuur hecht er groot belang aan dat het pensioenfonds op deskundige wijze wordt bestuurd. Ook geeft het bestuur zich rekenschap van de eisen die de Pensioenwet, het Besluit uitvoering Pensioenwet en de Principes voor goed pensioenfondsbestuur stellen aan de deskundigheid van de bestuurders. Het bestuur van het pensioenfonds heeft een deskundigheidsplan waarin de kaders van het toetsen en bevorderen van de collectieve- en individuele deskundigheid van de bestuursleden zijn geschetst. Het deskundigheidsplan van het bestuur gaat van het Plan van Aanpak Deskundigheidsbevordering van de koepelorganisaties van pensioenfonds uit. De bestuursleden volgen specifieke pensioenopleidingen. Er is geregeld een bestuurlid aanwezig bij themabijeenkomsten van de Pensioenfederatie, Syntrus Achmea, DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

In het verslagjaar heeft het pensioenfonds aandacht besteed aan deskundigheidsbevordering. De bestuurders hebben in juli een workshop over de nieuwe deskundigheidseisen gevolgd. Naar aanleiding hiervan is een start gemaakt met de update van het deskundigheidsplan. In 2012 wordt hier gevolg aan gegeven door middel van een workshop over competenties in maart en een deskundigheidstoets in april.

3.3.6 Risicobeheer

Pensioenfondsbesturen moeten voldoen aan alle wet- en regelgeving en controle hebben over alle risico's die zich voordoen. De Pensioenwet verplicht het bestuur tot het treffen van maatregelen voor een integere en beheerste bedrijfsvoering. Deze verplichting gaat verder dan de gedragscode die het bestuur nu al heeft. Het gaat om een risicobeleid waarbij alle risico's integraal in kaart worden gebracht. DNB hanteert hiervoor het FIRM-model met een beschrijving van tien risicocategorieën. FIRM staat voor Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode.

Het pensioenfonds heeft in 2011 een start gemaakt met integraal risicomanagement door middel van de Auditnavigator van Edmond Halley. De Auditnavigator is een web-based applicatie waarin door middel van ongeveer 60 open vragen inzicht wordt verkregen in de risico's binnen het pensioenfonds. In de eerste helft van 2012 worden de vragen behandeld. Het pensioenfonds beoogt in de loop van 2012 integraal inzicht te hebben in het risicomanagement.

3.4 Pensioencommunicatie

De pensioenfonds hadden in 2011 wederom veel aandacht van de media. De verslechtering van de financiële positie bij veel fondsen en berichtgeving over mogelijke ingrepen zoals korting van pensioenen bij een aantal fondsen bleven zorgen voor onrust bij gepensioneerden en deelnemers. Het bestuur heeft hierover met belanghebbenden gecommuniceerd door middel van een nieuwsbrief en de website.

3.4.1 Communicatiebeleid

Het pensioenfonds besteedt veel aandacht aan goede en heldere communicatie over de ontwikkelingen rond het pensioen van de individuele deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden en werkgevers. In 2011 heeft het pensioenfonds het communicatiebeleid opnieuw vastgesteld. Begin november vond een visiesessie met het bestuur plaats. Tijdens deze bijeenkomst bespraken de bestuursleden hoe het pensioenfonds op structurele wijze invulling geeft aan de communicatie. Dit is vastgelegd in het vernieuwde communicatiebeleidsplan 2012-2014. De belangrijkste doelstellingen van het pensioenfonds zijn:

- Deelnemers hebben en behouden een positief beeld van het pensioenfonds en weten welke rol het pensioenfonds vervult
- Het realiseren van realistische verwachtingen
- (Risico)bewustzijn ten aanzien van het eigen pensioen genereren door duidelijke informatieverstrekking
- Werkgevers zijn zich ervan bewust dat zij een intermediaire rol vervullen richting deelnemers

3.4.2 Activiteiten communicatiecommissie

De communicatiecommissie heeft een communicatiejaarplan opgesteld. Hierin staat welke specifieke communicatieactiviteiten voor de verschillende doelgroepen zijn gepland én op welke trends en ontwikkelingen de communicatiecommissie wil ingaan. Onderstaand een opsomming van de belangrijkste activiteiten in 2011.

Nieuwsbrief “Uw Pensioen”

In februari en november hebben de deelnemers, de gepensioneerden en de werkgevers van het pensioenfonds een nieuwsbrief ontvangen. Hierin wordt uitgelegd hoe het pensioenfonds er voor staat en hoe zij inzicht kunnen krijgen in hun persoonlijke pensioensituatie. In februari besteedde de nieuwsbrief aandacht aan de adviseurs van het pensioenfondsbestuur, de financiële situatie van het pensioenfonds, de reglementswijzigingen en het nieuwe administratiesysteem. In de nieuwsbrief van november stonden het klant contact center (KCC) en de pensioenconsultants centraal. In deze editie is tevens het pensioenakkoord, de digitale pensioenaangifte en het verkorte jaarverslag onder de aandacht gebracht.

Websiteberichten

Ieder kwartaal heeft het pensioenfonds een nieuwsbericht op de website geplaatst over de financiële situatie van het pensioenfonds. In dit nieuwsbericht wordt de dekkingsgraad over het afgelopen kwartaal bekend gemaakt. Vanwege de maatschappelijke onrust is eind 2011 besloten om maandelijks een nieuwsbericht over de financiële positie van het pensioenfonds op de website te plaatsen. Daarnaast is een nieuwsbericht geplaatst over het pensioenregister, het pensioenakkoord, de samenstijfsterk campagne, de verlaging van de AOW-partnertoeslag en het stopzetten van waardeoverdrachten.

Verkort jaarverslag

In 2011 is voor het eerst een verkort jaarverslag opgesteld. Het jaarverslag 2010 is in een gemakkelijk leesbare en verkorte versie samengevat. Het verkorte jaarverslag is via de mail verspreid onder werkgevers en tevens op de website geplaatst. In de nieuwsbrief van november is hier melding van gemaakt.

Pensioenconsultant

De pensioenconsultant richt zich op de werkgevers. De pensioenconsultant bezoekt bedrijven om uitleg te geven over de inhoud van de pensioenregeling en bijvoorbeeld administratieve processen. In 2011 zijn twaalf werkgevers bezocht. Het bestuur heeft besloten om de pensioenconsultant ook in 2012 te blijven inzetten.

3.4.3 Ontwikkelingen pensioencommunicatie

Vooruitlopend op evaluatie al aanpassingen in praktijk communicatie

In 2011 is de doeltreffendheid van de informatiebepalingen in de pensioenwetgeving onderzocht. Hieruit blijkt dat pensioenuitvoerders de informatiebepalingen over het algemeen goed naleven. Uit het onderzoek kwam wel naar voren dat de bepalingen te gedetailleerd zijn. Ook is het verplichte taalgebruik te lastig en de verplichte hoeveelheid informatie is te omvangrijk. Het toeslagenlabel bijvoorbeeld is bedoeld om deelnemers snel inzicht te geven in de mate waarin het pensioenfonds hun pensioen naar verwachting kan verhogen. Een zeer grote meerderheid van de pensioenfondsen vindt het toeslagenlabel onduidelijk. Het label is onbegrijpelijk voor deelnemers en zorgt voor schijnzekerheid. Ook de toezichthouder, de Autoriteit Financiële Markten (AFM), liet zich negatief over het label uit. Begin 2011 gaf minister Kamp daarom al aan dat pensioenfondsen zelf de afweging mogen maken of het toeslagenlabel bruikbare informatie biedt of eerder tot verwarring leidt. De AFM zal niet handhavend optreden als een pensioenfonds het toeslagenlabel niet opneemt. In 2012 zal het toeslagenlabel worden weg gelaten op de communicatie. Er is een alternatieve tekst over verwachte toeslagverlening opgenomen op de uitingen. Pensioenfondsen moeten bij het informeren over de toeslagverlening ook een zogenaamde voorwaardelijkheidsverklaring gebruiken. De teksten daarvoor zijn voorgeschreven. Minister Kamp heeft per 1 april 2011 de regels gewijzigd. Het pensioenfonds hoeft afwijkingen van de voorgeschreven teksten in persoonlijke uitingen niet meer vooraf aan de AFM voor te leggen. Afwijkingen van de voorgeschreven teksten in reglementen zijn echter niet meer toegestaan. Het pensioenfonds heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om af te wijken van de standaardteksten om de teksten begrijpelijker te maken.

Naar aanleiding van het evaluatieonderzoek worden de informatiebepalingen in de wet aangepast. Het is de bedoeling dat de aangepaste informatiebepalingen tegelijk in werking treden met de wijzigingen in de pensioenwetgeving die uit het pensioenakkoord voortvloeien.

Samen sta je sterk

In 2010 startte onder de slogan 'Jouw Pensioenfonds. Samen sta jij sterk!' de VB-publiciteitscampagne van de bedrijfstakpensioenfonds. Er is een site en er zijn advertenties verschenen in kranten en op populaire internetsites. Door het pensioenfonds is ervoor gekozen om gebruik te maken van de banner die vanuit de campagne werd aangeboden. De banner van de campagne is geplaatst op de site van het pensioenfonds, zodat bezoekers gemakkelijk meer informatie kunnen verkrijgen over de campagne.

Pensioenregister

Begin januari 2011 is het pensioenregister van start gegaan. Op de website van het pensioenregister kan elke burger een overzicht krijgen van de door hem of haar opgebouwde en op te bouwen pensioenaanspraken bij pensioenfonds, pensioenverzekeraars en de Sociale Verzekeringsbank. Consumenten, pensioenuitvoerders en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) zijn positief over het pensioenregister. Het pensioenfonds heeft ervoor gezorgd dat bij de start van het Pensioenregister de gegevens van de deelnemers automatisch werden doorgeleverd. In 2011 hebben ruim 5.100 actieve en gewezen deelnemers van het pensioenfonds gegevens opgevraagd bij het Pensioenregister.

3.5 Toezichthouder AFM en DNB

3.5.1 Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM is als toezichthouder belast met het bevorderen van een zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten, waaronder het bewaken van de informatie die pensioenfonds verschaffen ten aanzien van juistheid en begrijpelijkheid.

Self assessment

In 2011 ontvingen de pensioenfonds voor de derde keer een self assessment. Het selfassessment is een online vragenlijst voor pensioenuitvoerders over de naleving van de normen uit de Pensioenwet. Het geeft de AFM inzicht in de mate waarin de pensioenuitvoerder aan de Pensioenwet voldoet en waar zich mogelijke risico's bevinden. Ook geeft het self assessment het pensioenfonds inzicht in de mate waarin het de normen naleeft en in mogelijke verbeterpunten. In 2011 had het self assessment nog een derde doelstelling. Op verzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is een apart deel opgenomen over de ervaring van de pensioenfonds met en mening over de informatieverplichtingen uit de Pensioenwet. In september 2011 maakte de AFM haar conclusies aan het pensioenfonds bekend. De AFM was van mening dat het pensioenfonds 92% (in 2009: 88%) scoorde voor informatieverstrekking.

Kosten pensioenfonds verdienen meer aandacht

In 2011 is door de AFM het onderzoek 'Kosten pensioenfonds verdienen meer aandacht' gepubliceerd. Dit betreft een verkennend onderzoek naar de hoogte van administratie- en beleggingskosten van pensioenregelingen bij pensioenfonds in Nederland. De belangrijkste bevindingen luiden:

- Kosten hebben een grote invloed op het ouderdomspensioen.
- De kosten van pensioenfonds van gelijke omvang verschillen sterk, zeker de administratiekosten.
- Vooral kleine tot middelgrote pensioenfonds kunnen nog kosten besparen door schaalvoordelen te benutten en regelingen tegelijk te vereenvoudigen.
- Veel pensioenfonds rapporteren niet alle kosten.

In de paragrafen 4.4 en 4.5.11 worden de kosten voor pensioenuitvoering en vermogensbeheer nader gespecificeerd.

3.5.2 De Nederlandsche Bank (DNB)

DNB is als toezichthouder belast met het toezicht op financiële instellingen en het netwerk waarvan zij deel uitmaken. Dit toezicht richt zich op de financiële stevigheid van financiële ondernemingen. Doel is bij te dragen aan de stabiliteit van de financiële sector. Het pensioenfonds legt structureel alle wijzigingen in statuten, reglementen, ABTN en de jaarstukken voor aan DNB. Het pensioenfonds heeft DNB verder met de voorgeschreven rapportages periodiek geïnformeerd over de financiële situatie van het pensioenfonds.

Contact met DNB

In het verslagjaar heeft DNB bij het pensioenfonds een beperkt onderzoek uitgevoerd. De bevindingen van het onderzoek zijn in maart besproken met de voorzitters, waar de uitvoerder tevens bij aanwezig was. De belangrijkste bevindingen betroffen de uitgevoerde risicoanalyse, de hoogte van de kostendekking en de toekomstige ontwikkelingen van het fonds. De hieruit voortvloeiende vragen en opdrachten zijn tijdig uitgevoerd en teruggekoppeld. Het algehele beeld van DNB over het pensioenfonds was positief. Daarnaast heeft het pensioenfonds van DNB in 2011 verschillende brieven ontvangen inzake op dat moment actuele thema's voor pensioenfonds. Met uitzondering van de correspondentie rondom het herstelplan heeft er geen correspondentie plaatsgehad die anders is dan gebruikelijk.

Financieel crisisplan

Tijdens een bijeenkomst voor bestuurders van pensioenfonds op 21 september introduceerde De Nederlandsche Bank een financieel crisisplan. Naar de mening van DNB waren veel pensioenfonds tijdens de kredietcrisis namelijk onvoldoende voorbereid op een scenario waarin de dekkingsgraad snel verslechtert. Alle pensioenfonds moeten als onderdeel van de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) een financieel crisisplan opstellen. Een nieuwe beleidsregel stelt de deadline daarvoor op 1 mei 2012. Het bestuur is hier begin 2012 mee aan de slag gegaan en het concept is 26 april aan DNB toegezonden.

4 Financieel beleid

4.1 Inleiding

Het pensioenfonds wil aan zijn in paragraaf 2.2.2 omschreven doelstelling voldoen. Het is daarom belangrijk dat het pensioenfonds over voldoende middelen beschikt om (toekomstige) uitkeringen te kunnen betalen. Het bestuur gebruikt hiervoor de beleidsinstrumenten premiebeleid, toeslagenbeleid, beleggingsbeleid en de pensioenregeling. In 2010 heeft het bestuur een ALM-studie laten uitvoeren om inzichtelijk te maken welke financiële risico's het pensioenfonds op lange termijn loopt en in hoeverre de door het bestuur in te zetten instrumenten effectief zijn.

In dit hoofdstuk komen de eerste drie instrumenten aan de orde. Na het premie- en toeslagenbeleid geeft het bestuur inzicht in de voorzieningen en reserves. Na de actuariële analyse volgt een uitleg over het beleggingsbeleid en een paragraaf over risico's.

4.2 Premie

Het pensioenfonds kent een drietal premies: de gedempte premie, de kostendekkende premie en de feitelijke premie.

Gedempte premie

De gedempte kostendekkende premie is gelijk aan de som van:

- de koopsom benodigd voor inkoop van de pensioenen in het geldende kalenderjaar;
- de risicopremie voor het niet-ingekochte deel van partner- en wezenpensioen;
- de risicopremie in verband met premievrijstelling en toekenning van arbeidsongeschiktheidspensioen;
- de opslag voor het in stand houden van het vereiste eigen vermogen;
- de opslag voor uitvoeringskosten;
- indien nodig aanvullende premies in het kader van een herstelplan.

De gedempte premie in 2011 bedraagt € 9.363 (in 2010: € 8.074).

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie in 2011 bedraagt € 10.275 (in 2010: € 8.322). De kostendekkende premie geeft de marktwaarde weer van de aangroei van de (on)voorwaardelijke pensioenaanspraken. Onderdeel van de kostendekkende premie is de technische koopsom, deze is in 2011 gebaseerd op de rentetermijnstructuur van ultimo 2010. De technische koopsom in 2011 is hoger dan in 2010 omdat de rentetermijnstructuur ultimo 2010 lager lag dan de rentetermijnstructuur ultimo 2009. Dit veroorzaakt een daling van het resultaat op premie.

Feitelijke premie

De premie bedraagt 25,0% van de pensioengrondslag. De werkgeversbijdrage is 12,5%, de werknemers betalen een eigen bijdrage van 12,5%. De gehele premie van 25,0% wordt volledig geïnd bij de werkgever. In 2011 bedroeg de feitelijke premie (exclusief premie overgangsregeling) € 12.529. (in 2010: € 12.590). De feitelijke premie was daarmee hoger dan de kostendekkende premie.

4.3 Toeslag

Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre een toeslag kan worden verleend op de pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten van pensioengerechtigden. Het bestuur dient hierbij rekening te houden met de beschikbare middelen. Het bestuur volgt bij het toeslagenbeleid een lijn die ook wordt gevolgd in de ALM-studie uit 2010. Als criterium geldt de dekkingsgraad zoals het Financieel Toetsingskader (FTK), onderdeel van de Pensioenwet, dit begrip hanteert:

- bij een dekkingsgraad lager dan 105% vindt geen indexatie plaats;
- bij een dekkingsgraad tussen 105% en 115% vindt gedeeltelijke indexatie plaats;
- bij een dekkingsgraad hoger dan 115% indexeert het pensioenfonds voor actieven op basis van de loonsverhogingen die in de CAO-Houtverwerkende Industrie worden vastgesteld.

Er bestaat geen recht op toeslagverlening en er is geen zekerheid of en in hoeverre het pensioenfonds in de toekomst een toeslag kan verlenen. Het pensioenfonds reserveert geen gelden voor toekomstige toeslagen.

Ten aanzien van alle op 1 januari 2011 opgebouwde pensioenaanspraken is besloten om niet tot indexatie over te gaan. Dit is conform het toeslagbeleid en conform de herstelplanmaatregelen. De indexatie per 1 januari 2012 tevens nihil.

4.4 Kosten uitvoering pensioenbeheer

Het bestuur maakt voor de uitvoering van de regeling diverse kosten. De kosten van pensioenbeheer bedragen voor 2011 € 1.352. Deze kosten zijn in paragraaf 11.8 van de jaarrekening gespecificeerd terug te vinden onder de pensioenuitvoeringskosten (€ 1.365 mln) en de overige lasten (€ 1 incassokosten). De bestuurs- en advieskosten voor vermogensbeheer (€ 14) vallen niet onder de pensioenuitvoeringskosten en zijn daarom in mindering gebracht. Omgerekend is dit € 202,09 per deelnemer en gepensioneerde. De kosten die gemaakt worden voor het beheer van de slapers worden hierbij omgeslagen over de deelnemers en gepensioneerden. Aangezien het pensioenfonds relatief veel slapers heeft, is het bestuur zich ervan bewust dat de kosten per deelnemer en gepensioneerde hierdoor relatief hoog zijn.

Het bedrag aan uitvoeringskosten voor het pensioenbeheer bestaat uit:

- Kosten deelnemer en gepensioneerde	€ 395
- Werkgeverskosten	€ 154
- Kosten bestuur en financieel beheer	€ 803

De kosten van de deelnemers en gepensioneerden hebben betrekking op alle werkzaamheden die in de pensioenadministratie moeten worden verricht om de aanspraken juist te administreren en de deelnemer volledig te informeren. Denk hierbij aan de pensioentoekenningen, betalen uitkeringen, verwerken waardeoverdrachten, afkoop, helpdesk en communicatie met deelnemers en gepensioneerden.

De werkgeverskosten hebben betrekking op de activiteiten die voortvloeien uit de contacten met de werkgever. Het gaat om kosten voor de aanlevering en verwerking van de werknemergegevens, de aanmaak van premienota's en de premie-incasso, helpdesk werkgever, communicatie met werkgever. Hierbij horen ook de kosten voor het aansluiten van nieuwe werkgevers. De kosten van bestuur en financieel beheer hebben betrekking op kosten verbonden aan het besturen van het pensioenfonds, het secretariaat van het bestuur en adviseurs. Ook vallen hieronder de kosten verbonden aan het toezicht van DNB, AFM, actuaris, accountant, financieel beheer en juridische kosten. De vijf grootste kosten binnen deze categorie zijn:

- Bestuursondersteuning en secretariaat	€ 349
- Actuarieel advies	€ 217
- Bestuur	€ 102
- Controle- en advies	€ 56
- Accountant	€ 46

4.5 Beleggingen

4.5.1 Terugblik economie en financiële markten

Het jaar 2010 was al een turbulent jaar voor beleggers in Europese staatsobligaties, in 2011 was een verdere escalatie van de crisis waarneembaar. Op meerdere momenten werd zelfs betwijfeld of de eurozone zou blijven bestaan. Er vonden diverse topontmoetingen van de Europese regeringsleiders plaats, maar iedere keer bleek dat de genomen besluiten niet tot een definitieve oplossing van de problemen leidde. Vooral de uitwerking van genomen besluiten stuitte op veel complicaties. Griekenland was ook in 2011 een bron van de problemen. Door het traag doorvoeren van overeengekomen of opgelegde bezuinigingen en privatiseringen en het feit dat de economie in een diepe recessie belandde, werd bij de sanering van de Griekse overheidsfinanciën weinig concreet resultaat geboekt. De formeel vrijwillige bijdrage van de private sector om de schuldenlast van Griekenland te verminderen werd in de zomer nog op 21% geschat, maar in oktober verhoogd tot 50%, terwijl aan het eind van het jaar betwijfeld werd of dit wel voldoende zou zijn. Inmiddels is duidelijk geworden dat de bijdrage door de private sector maar liefst 75% bedraagt.

De ECB werd gedwongen tot het spelen van een rol, waarmee zij de grenzen van haar mandaat aftastte. Zo ging de ECB over tot het opkopen van perifere staatsleningen tot een bedrag van circa € 212 miljard en verschafte daarmee ongekende liquiditeitssteun aan het Europese bankwezen. Om de financiële markten tevreden te stellen werden in diverse landen bezuinigingen aangekondigd en in een snel tempo door het parlementaire proces geloodst. Hierbij was veelal ook sprake van drastische ingrepen in de pensioenstelsels.

Dit alles vond plaats tegen de achtergrond van een conjunctuur die in de loop van de tweede helft van het jaar in een snel tempo afkoelde. Dit leidde vooral in Zuid Europese landen, maar ook in de VS tot een hoge werkloosheid. De grote onzekerheid over de economie, de euro en financiële markten leidde er toe dat beleggers hun toevlucht namen tot de minst risicovolle beleggingen. Vooral Duitse staatsleningen fungeerden als "vluchthaven", waardoor de Duitse rente tot zeer lage niveaus daalde (voor kortlopende Duitse staatsleningen nagenoeg nihil); De Nederlandse rente volgde, als gebruikelijk, op korte afstand.

4.5.2 Gevoerd beleid en resultaat

Gedurende 2011 zijn de aanpassingen in de vermogensbeheerportefeuille doorgevoerd die voortvloeiden uit de normportefeuille van 2011. Deze wijzigingen zijn eind 1e kwartaal 2011 doorgevoerd. Het beleggingsbeleid is op hoofdlijnen onveranderd gebleven. Met vastrentende waarden als belangrijkste beleggingscategorie en in mindere mate ook aandelen, vastgoed, infrastructuur en private equity. In maart 2011 heeft het pensioenfonds besloten om de rentecollar in de rentehedge af te laten lopen zonder additioneel af te dekken. Hierdoor wordt de mate van afdekking verminderd.

Het resultaat op de totale vermogensbeheerportefeuille over 2011 kwam uit op 2,7%. Alle beleggingscategorieën, met uitzondering van aandelen, droegen in 2011 positief bij aan het behaalde absolute resultaat. Het resultaat van de benchmark kwam uit op 2,1% wat resulteerde in een outperformance van 0,6%. Omdat de rente over geheel 2011 verder daalde nam de rentehedge in waarde toe ter compensatie van de waardevermindering van de pensioenverplichtingen. Inclusief de rentehedge resulteerde een rendement van 17,7%.

Portefeuillewaarde

De waarde van de portefeuille en de verdeling van het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën aan het einde van het jaar ten opzichte van de situatie aan het begin van het jaar wordt weergegeven in onderstaande tabel:

Bedragen x € 1.000.000	2011			2010	
	Bedrag	Percentage	Normportefeuille	Bedrag	Percentage
Aandelen	27,0	10,0	11,5	28,7	11,5
Vastrentende waarden	225,7	84,2	80,0	206,7	82,8
Alternatieve beleggingen	5,1	1,9	2,5	5,5	2,2
Vastgoed	10,1	3,8	5,0	8,2	3,3
Liquide middelen	0,2	0,1	1,0	0,6	0,2
Totaal	268,1	100%	100,0	249,7	100%
Waarde portefeuilles ter afdekking renterisico*	58,3			17,8	
Totaal inclusief portefeuilles ter afdekking renterisico	326,4			267,5	

* De post Rentehedge bestaat uit de participatie in het Liability Overlay Fund (LOF) en swaps die ten behoeve van het afdekken van het renterisico wordt aangehouden. In de jaarrekening worden deze gerubriceerd onder de derivaten.

Rendementen

Onderstaande tabel geeft de performance weer uitgesplitst naar de verschillende categorieën waarin voor het pensioenfonds wordt belegd.

	2011	2011
	Portefeuille	Benchmark
Aandelen	-7,40%	-8,25%
Vastrentende waarden	4,30%	3,68%
Alternatieve beleggingen	7,89%	2,38%
Vastgoed	2,80%	4,84%
Liquide middelen	0,80%	0,87%
Totaal	2,70%	2,13%
Inclusief rentehedge	17,69%	

Aansluiting met de jaarrekening

De vermogensverdeling in de tabel onder portefeuillewaarde zoals bovenstaand weergegeven wijkt af van de cijfers die u verderop in de jaarrekening zult aantreffen. De indeling van vermogenscategorieën volgens jaarverslagleggingsrecht (RJ 610) is namelijk anders dan de indeling die vermogensbeheer gebruikt binnen de beleggingsmandaten. Op totaalniveau is het gerapporteerde vermogen gelijk. De aansluiting is als volgt:

- de post Alternatieve beleggingen bestaat uit de beleggingen in infrastructuur en private equity. In de jaarrekening worden deze gerubriceerd onder Overige beleggingen.
- de post Liquide middelen bestaat uit banksaldi, deze is in de jaarrekening terug te vinden onder Overige beleggingen.
- de post Waarde portefeuilles ter afdekking renterisico bestaat uit de participatie in het Liability Overlay Fund ("LOF") en swaps die ten behoeve van het afdekken van het renterisico wordt aangehouden. In de jaarrekening worden deze gerubriceerd onder de derivaten.

Vastrentende waarden

Binnen de beleggingsportefeuille was sprake van grote spreiding in de rendementen. De portefeuille staatsobligaties en betere bedrijfsobligaties profiteerde van dalende rente en nam daardoor in waarde toe. De beleggingen in de meer risicovolle high yield obligaties lieten vooral in het 3e kwartaal negatieve rendementen zien waardoor deze categorie over geheel 2011 slechts licht positief uitkwam. De obligaties van opkomende landen rendeerde het beste, mede geholpen door valuta effecten.

Binnen de portefeuille staatsobligaties waren forse bewegingen te zien met extreem grote variaties in de spreads (de risico opslag) tussen diverse landen. Het "hoogtepunt" was veranderingen van de spread tussen Italië en Duitsland van 1% op één dag. Het belang in Portugese en Ierse staatsleningen werd in april en mei 2011 geheel afgebouwd. Portugal is medio 2011 ook uit de benchmark verdwenen. Gedurende het gehele jaar is er een onderweging in Spaanse en Italiaanse staatsleningen aangehouden. Deze positionering heeft een positieve bijdrage aan het resultaat geleverd.

De markt voor betere bedrijfsobligaties werd gekenmerkt door een grote mate van illiquiditeit, volatiliteit en onzekerheid. De alsmat toenemende bezorgdheid over de financierbaarheid van de overheidstekorten van de verschillende Eurolanden had een ongunstig effect op de door beleggers gestelde rendementseisen. Daardoor daalden in het bijzonder de koersen van obligaties in de financiële sectoren. De portefeuille sloot het jaar af met een resultaat dat nagenoeg in lijn was met de benchmark.

Binnen high yield presteerden obligaties met een hogere kwaliteit (kredietrating BB) beter dan lagere kwaliteit (kredietrating B en CCC). De portefeuille had een accent naar obligaties van hoge kwaliteit wat positief bijdroeg aan het resultaat. De positionering naar Europa en financiële instellingen droeg echter negatief bij, waardoor per saldo lager dan de benchmark werd gepresteerd. Emerging Markets obligaties behaalde een sterk positief rendement ondanks de wereldwijde onzekerheid. Tevens werd beter dan de benchmark gepresteerd.

De totale vastrentende waarden portefeuille is uitgekomen op een rendement van 4,3% versus een benchmarkrendement van 3,7%.

Hypotheke

Het Particuliere Hypotheekfonds (PHF) heeft een volatiel jaar achter de rug. De rente is na een stijging in het eerste halfjaar, hard gedaald in het tweede halfjaar. Als gevolg van deze rentedaling is het rendement voor het hypotheekfonds positief voor 2011. Het rendement van het PHF over geheel 2011 bedraagt 5,8%. 2011 laat zich kenmerken door dalende prijzen voor vastgoed, zowel op de Nederlandse woningmarkt als op de Nederlandse commercieel onroerendgoedmarkt. De prijsdaling op de woningmarkt heeft geen effect gehad op de performance van het PHF. De achterstanden met betrekking tot betalingen zijn zeer gering en van kredietverliezen is geen sprake, dit als gevolg van de nog steeds relatief lage werkloosheid in Nederland en de zeer defensieve portefeuille van het PHF. In 2011 zijn tevens de marges op nieuwe hypotheke voor particuliere hypotheke toegenomen. Als gevolg van de toegenomen onzekerheid op de financiële markten is het aantrekken van kapitaal duurder geworden voor financiële instellingen. Aangezien financiële instellingen de hogere kosten voor het aantrekken van kapitaal moeten doorberekenen aan de consumenten, stijgen de marges op nieuwe hypotheke.

Aandelen

Na twee hersteljaren was 2011 een jaar met twee gezichten, waarbij de balans uiteindelijk negatief doorsloeg. Onder invloed van de staatsschuldcrisis in Europa daalden de aandelenmarkten in deze regio in 2011 sterk (-9,9%). De Aziatische en opkomende markten daalden nog sterker (-17,0% respectievelijk -12,8% in lokale valuta) op basis van negatieve verwachtingen over de wereldwijde economische groei. De Amerikaanse beurs deed het nog het best en steeg in dollars met 1,8%. Omdat de dollar ten opzichte van de euro in waarde steeg, resulteerde dit in een positief resultaat voor Europese beleggers.

Het jaar begon behoorlijk goed waarbij de cyclische sectoren, zoals industrie en materialen, het voortouw namen. Het tweede kwartaal verliep vrij vlak, terwijl de onzekerheid over de Euro en de tekenen van economische verzwakking in het derde kwartaal uiteindelijk resulteerden in forse koersdalingen. Het vierde kwartaal bracht weer herstel. Uiteindelijk waren het de cyclische sectoren en financiële waarden die over 2011 het meeste terrein verloren, terwijl aandelen met een lager risicoprofiel (bijvoorbeeld consumentengoederen) zich het beste staande wisten te houden.

Ook de aandelenportefeuille van het fonds kende bovengenoemde grote spreiding van rendementen. De portefeuille is ingevuld met een indexvolgend mandaat en deels met een actief mandaat. In Europa, de Verenigde Staten en de Emerging markets werd beter gepresteerd dan de benchmark. De totale aandelen portefeuille liet over 2011 per saldo een negatief rendement zien van -7,4% versus een benchmark rendement van -8,3%.

Alternatieve beleggingen

Private Equity

De private equity portefeuille behaalde een rendement van 5,2% (na kosten), en deed het daardoor beter dan de benchmark met een rendement van -2,4%. In 2011 was een verdere verbetering in de markt voor private equity waarneembaar. De waarderingen binnen deze beleggingscategorie liepen verder op. Vooral door de groei in omzet bij onderliggende bedrijven en verdere afbouw van schulden. Daarnaast verbeterde de waarderingen in lijn met beursgenoteerde bedrijven vooral in de Verenigde Staten. De totale markt voor private equity kampt echter nog altijd met een grote hoeveelheid vermogen dat weliswaar is toegezegd, maar nog niet geïnvesteerd. Naar verwachting zal dit de komende jaren worden weggewerkt via investeringen.

Infrastructuur

In 2011 liet verdergaand herstel in de infrastructuurmarkt zien. Vooral de fondsen die minder afhankelijk waren van de economische groei deden het relatief goed. De vraag naar vermogen binnen de sector infrastructuur nam toe. De meeste activiteiten gedurende 2011 vonden plaats in de sectoren energie en transport.

Een drukkend effect op de financiering van nieuwe infrastructuur projecten is het ontbreken van voldoende bankkrediet. Hierdoor worden er minder projecten uitgevoerd dan oorspronkelijk verwacht. Inmiddels zijn meer en meer overheden op zoek naar mogelijkheden om samen met private samenwerking infrastructuurprojecten op te zetten. Dit als uitvloeisel van de opgelopen overheidsschulden. De infrastructuurportefeuille van het fonds behaalde over het gehele jaar een rendement van 4,8%.

Vastgoed

De vastgoedmarkt liet in 2011 een vergelijkbaar beeld zien als in de voorgaande jaren. De onzekere economische situatie heeft invloed op de ontwikkelingen in de vastgoedmarkt. Hieronder wordt aangegeven wat de belangrijkste achtergronden voor de waardeontwikkeling per sector zijn:

Woningen: in een onzeker economisch klimaat nemen mensen minder snel grote beslissingen. Daarnaast is het waarschijnlijk dat de hypotheekrente aftrek in de huidige vorm niet op lange termijn zal blijven bestaan. Dit geeft extra onzekerheid. Prijzen en transactievolume daalden daardoor. In de huurmarkt bleef de bezettingsgraad hoog.

Winkels: op A-locaties laten winkels nog steeds een stijging in waarde zien. Op B en C-locaties neemt de leegstand toe en is er sprake van waardedalingen

Kantoren: de structurele overcapaciteit zorgt voor aanhoudende druk op de kantorenmarkt. Signalen in de markt laten zien dat het voor sommige partijen goedkoper is om een nieuw kantoor te bouwen dan het huidige huurcontract te verlengen. Dit geeft aan dat er een grote kans is op nog meer afwaardering in de kantorenmarkt.

Huren bleven in het algemeen stabiel of stegen iets. Dankzij de huurinkomsten werd in 2011 toch nog een positief rendement gehaald in 2011 van 2,8%

4.5.6 Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt, dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het pensioenfonds gebruikt derivaten hoofdzakelijk om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken. Een van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Middels de belegging in het Liability Overlay Fund wordt er gebruik gemaakt van swaps. Dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2011:
(x € 1.000)

type contract	contractomvang	actuele waarde activa	actuele waarde passiva
	EUR	EUR	EUR
Interest rate swaps	601.135	58.518	15.452-
		58.518	15.452-

Ter zake van de swaps bedroeg de waarde van de ontvangen zekerheden (collateral) ultimo 2011 € 7.348.991.

Swaps: Indien de Swaps een negatieve waarden hebben en de bijstortgrens van €1.000 is bereikt, dan is er sprake van bijstorten. Dit gebeurt door middel van collateral. Per 31-12-2011 hadden de Swaps een positieve waarde en is er geen sprake geweest van bijstorten.

Liability Overlay Fund: Ieder jaar op 1 april wordt de participatie op €100 (honderd euro) gezet. Indien de waarde onder de €60 (zestig euro) komt moeten de participanten bijstorten. Gedurende het boekjaar 2011 is de waarde niet onder de €60 geweest en is er geen sprake geweest van bijstorten.

4.5.7 Rentehedgeportefeuille

Beleggingen en pensioenverplichtingen zijn niet in dezelfde mate gevoelig voor rentebewegingen. Daardoor kan de dekkingsgraad sterk meebewegen met rentebewegingen en loopt het fonds een groter risico met betrekking tot de dekkingsgraad. Dit renterisico kan worden verkleind door de rentegevoeligheid van de beleggingen meer in overeenstemming te brengen met de looptijd van de verplichtingen. Het fonds dekt het renterisico deels af en voert dit beleid uit door middel van een participatie in het Liability Overlay Fonds (LOF) en swaps. Gedurende het eerste kwartaal van 2011 heeft het fonds ook nog swaptions (collar) in de portefeuille gehad.

In maart 2011 heeft het pensioenfonds besloten om de rentecollar in de rentehedge af te laten lopen zonder additioneel af te dekken. Hierdoor wordt de rente afdekking beperkt. Aangezien het fonds het renterisico niet volledig afdekt, resulteerde per saldo een negatief effect op de dekkingsgraad. De effectiviteit van de rentehedge over 2011 is uitgekomen op 95,7% ten aanzien van het doel.

Over geheel 2011 is de kapitaalmarktrente gedaald, zo daalde de 10-jaars swaprente van 3,3% naar een dieptepunt van 2,4%. De waarde van de verplichtingen is daardoor toegenomen met een negatief effect op de dekkingsgraad. Door de gedaalde rente is echter ook de waarde van de LOF participatie toegenomen wat resulteerde in een positief effect op het rendement van ruim 15%.

4.5.8 Gevoeligheidsanalyse

In onderstaande tabel wordt de gevoeligheid van de dekkingsgraad na renteafdekking getoond voor waardeveranderingen van de beleggingen in zakelijke waarden en voor verschuivingen van de rente. In het midden van de tabel staat de huidige dekkingsgraad van 99,2%.

Een daling van de rente heeft een daling van de dekkingsgraad tot gevolg. Een daling van de zakelijke waarden heeft eveneens een daling van de dekkingsgraad tot gevolg.

		Δ zakelijke waarden				
		-30%	-15%	0%	15%	30%
Δ rente	-1,0%	93,8%	95,0%	96,2%	97,4%	98,7%
	-0,5%	94,9%	96,3%	97,7%	99,1%	100,4%
	0,0%	96,2%	97,7%	99,2%	100,8%	102,3%
	0,5%	97,5%	99,2%	100,9%	102,6%	104,3%
	1,0%	98,9%	100,8%	102,7%	104,5%	106,4%

4.5.9 Verantwoord beleggen

Binnen de beleggingen van het pensioenfonds wordt invulling gegeven aan een verantwoord beleggen beleid. Als uitgangspunt hanteert het fonds de principes van het Global Compact van de Verenigde Naties. Deze tien principes zijn gerelateerd aan de mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti corruptie en vinden hun oorsprong in internationaal breed geaccepteerde verdragen zoals de Universele Verklaring inzake de Rechten van de Mens en de conventies van de International Labour Organisation.

Dit beleid wordt door Syntrus Achmea uitgevoerd binnen haar beleggingsfondsen. Het pensioenfonds belegt in het US core aandelenpool waarin het verantwoord beleggen beleid volledig wordt toegepast. Binnen de Syntrus Achmea Vastrentende waarden pool vindt uitsluitend uitsluiting plaats.

Het verantwoord beleggen beleid bestaat uit de volgende onderdelen en wordt uitgevoerd door Syntrus Achmea

Vermogensbeheer:

- Uitsluiten van controversiële wapens. Het gaat hier om bedrijven die kernwapens, biologische wapens, chemische wapens, anti persoonsmijnen of clusterbommen produceren.
- Engagement, aangaan van dialoog met ondernemingen. Het doel van engagement is om ondernemingen waarin het fonds is belegd aan te sporen tot beter gedrag en om aandeelhouderswaarde te creëren. Aan de hand van thema's gaat het fonds de dialoog aan met ondernemingen. In 2010 stonden twee nieuwe thema's centraal, 'Global Compact milieuschendingen' en 'Medewerkertevredenheid en gezondheid'.
- Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Syntrus Achmea Vermogensbeheer stemde voor de Aandelenpool Verenigde Staten in 2011 op 298 vergaderingen. In totaal passeerden 3807 agendapunten de revue. In 2011 werd in ongeveer 11% van alle agendapunten tegen het management gestemd.

Uitsluiting

Het fonds kiest ervoor om niet langer te beleggen in ondernemingen die kernwapens, chemische wapens, biologische wapens, anti persoonsmijnen of clusterbommen produceren. De Amerikaanse aandelenportefeuilles en vastrentende waarden portefeuilles worden in overeenstemming hiermee door Syntrus Achmea beheerd.

4.5.10 Z-score en verplichtstelling

Op 24 april 1998 is de 'Vrijstellingsregeling Wet Bedrijfspensioenfondsen' officieel in werking getreden. Deze regeling is uitgevaardigd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en heeft als belangrijkste doel ondernemingen vrijstelling te verlenen van de verplichtstelling van deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds indien de beleggingsperformance van het fonds ontoereikend is. Op basis van artikel 5 lid 1a Vrijstellingsregeling moet vrijstelling worden verleend als uit de performancetoets blijkt dat het feitelijk behaalde beleggingsrendement van het bedrijfspensioenfonds in negatieve zin afwijkt van het rendement van de door het fonds vastgestelde normportefeuille. Volgens de vrijstellingsregeling zal de performancetoets worden toegepast over de periode 2007 tot en met 2011. Indien de uitkomst van de performancetoets lager is dan 0, kan een werkgever vanaf 1 januari 2012 een verzoek indienen tot vrijstelling van deelname. De performancetoets over de periode 2007 tot en met 2011 bedraagt 0,60. Daarmee blijft de performancetoets boven het vereiste minimum. Over 2011 is een z-score behaald van 0,49.

4.5.11 Vermogensbeheerkosten van het fonds

In april 2011 bracht de Autoriteit Financiële Markten (AFM) het rapport "Kosten pensioenfondsen verdienen meer aandacht" uit. Hierin wordt gepleit voor een helder en transparant inzicht in de kosten die pensioenfondsen maken. In deze rapportage is onder andere aandacht voor kosten op het gebied van vermogensbeheer.

De Pensioenfederatie heeft dit concreet gemaakt in november 2011 in de vorm van 'aanbevelingen over het afleggen van verantwoording over de kosten'. In dit jaarverslag over 2011 zijn deze aanbevelingen gevolgd.

De kosten van fiduciar management en vermogensbeheer zijn voor het pensioenfonds te onderscheiden naar de volgende kostencomponenten (x €1000):

Kostencomponent	Kosten 2011	Kosten 2010
Vermogensbeheerkosten	943,1	870,0
Kosten bewaarloon (incl futures)	4,2	22,0
Transactiekosten	153,1	niet bekend
Totaal	1.100,4	892,0

Vermogensbeheerkosten

De vermogensbeheerkosten bestaan onder andere uit de gemaakte kosten van:

- Het bestuur gerelateerd aan het monitoren van de beleggingen: 14,0 (2010: 14,0)
- Het fiduciair beheer: 280,0 (2010: 268,0)
- Het portefeuillebeheer: 622,4 (2010: 588,0)

Kosten bewaarloon

De kosten van bewaarloon betreffen de kosten van het in bewaargeving van effecten bij de custodian en de kosten voor het aanhouden van bankrekeningen.

Transactiekosten

De transactiekosten zijn de kosten die gemaakt worden om de effectentransactie tot stand te brengen en uit te voeren. Deze kosten zijn op basis van een schatting tot stand gekomen, omdat er bijvoorbeeld bij transacties in de categorie vastrentende waarden niet separaat kosten in rekening worden gebracht, maar deze uiten zich in het verschil tussen de bied- en laat-spread. Daarnaast is het bij participatie in beleggingsfondsen niet exact te bepalen welke kosten er zijn gemaakt, daarvoor is er een schatting gemaakt van de 'turn-over' in de portefeuille en op basis van gemiddelde transactie kosten in de markt zijn de kosten bij benadering bepaald.

In onderstaande tabel zijn de kosten die gemaakt zijn uitgesplitst per vermogensbeheercategorie opgenomen.
(x €1000)

Kostencomponent	Algemeen *)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
- Vermogensbeheerkosten	339,3	53,9	148,8	394,3	6,8	943,1
- Kosten bewaarloon	4,2					4,2
- Transactiekosten			13,5	84,7	54,9	153,1
Totaal kosten vermogensbeheer	343,5	53,9	162,3	479,0	61,7	1.100,4

De gearceerde velden zijn niet van toepassing en/of de kosten zijn daarvan zijn niet (uitgesplitst) beschikbaar

*) De in deze kolom genoemde kosten zijn niet te splitsen naar de verschillende vermogensbeheercategorieën

De totale kosten over 2011 bedragen € 1.100,4 (2010: € 878). Uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen van circa € 284 mln (2010: € 239 mln) zijn de kosten 0,39% (2010: 0,36%). Hiervan zijn de geschatte transactiekosten 0,06% van het gemiddeld belegd vermogen.

De kosten in voorgaande tabel omvatten naast de kosten, zoals gerapporteerd in de jaarrekening dus ook een uitsplitsing 'onzichtbare kosten' voor beheer van onderliggende beleggingsfondsen, waarvan kosten zijn verwerkt in het beleggingsrendement en de schatting van kosten van de individuele transacties. In de jaarrekening worden alleen (directe) kosten getoond die het fonds op factuurbasis betaalt aan de tegenpartijen, waardoor deze cijfers niet aansluiten. Het doel van deze tabel is om extra inzicht te verschaffen in lijn met het rapport van de AFM en de Pensioenfederatie.

4.6 Actuariële analyse

De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten kan als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)	2011 EURO	2010 EURO
Premieresultaat		
Premiebijdragen	12.529*	12.590
Pensioenopbouw	-8.393	-6.474
Onttrekking uit de technische voorzieningen voor pensioenuitvoeringskosten	-14	-207
Pensioenuitvoeringskosten	-1.365	-1.347
Totaal:	2.757	4.562
Interestresultaat		
Beleggingsresultaten	46.084	24.236
Rentetoevoeging technische voorzieningen	-3.373	-2.985
Wijziging marktrente	-46.291	-27.944
Totaal:	-3.580	-6.693
Overig resultaat		
Resultaat op waardeoverdrachten (saldo overdacht van rechten)	-45	623
Resultaat op kanssystemen (overige wijzigingen)	908	459
Resultaat op uitkeringen	95	-38
Indexering en overige toeslagen	1	-12
Wijziging overige actuariële uitgangspunten:	-965	-1.049
Overige baten	2.964	2.293
Wijziging herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-20	-13

Overige lasten	-75	-491
Saldo uit hoofde van andere oorzaken	-675	-
	<hr/>	<hr/>
Totaal:	2.188	1.772
	<hr/>	<hr/>
Totaal saldo van baten en lasten	1.365	-359
	<hr/>	<hr/>

* In 2010 is de feitelijke premie inclusief de premie voor de overgangsregeling. In 2011 is de feitelijke premie exclusief de overgangsregeling. De premie voor de overgangsregeling wordt verantwoord onder de overige baten.

Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als onvoldoende solvabel.

4.7 Risico's

Het Financieel Toetsingskader ("FTK") voor pensioenfondsen is een onderdeel van de Pensioenwet. De regelgeving van het FTK werkt de economische risico's voor pensioenfondsen verbonden aan onder meer aandelen, valuta's en rente uit. Het vertaalt deze naar vereiste reserveposities en dekkingsgraden. Hiermee worden pensioenfondsen gedwongen te overwegen welk totaal risiconiveau ze kunnen of willen accepteren. Het pensioenfonds zet, binnen de kaders van het geformuleerde risicobeleid, in op maximalisatie van het rendement op het vermogen. Bij de analyses en afwegingen wordt het pensioenfonds geadviseerd door Syntrus Achmea Vermogensbeheer.

In bijlage 1 treft u een analyse van de risico's. Deze bijlage maakt een integraal onderdeel uit van dit bestuursverslag. Hierin wordt een specificatie gegeven van het risico en de omvang van de risico's inzichtelijk gemaakt. Samengevat kent het pensioenfonds geen onaanvaardbare risico's. Voor een definitie van de risico's verwijzen wij u naar de begrippenlijst.

4.8 Slotopmerkingen

In de in hoofdstuk 8 opgenomen jaarrekening zijn meer specifieke gegevens over het boekjaar 2011 vermeld.

5 Uitvoering van de pensioenregeling

5.1 Wijzigingen statuten en reglementen

De statuten en het pensioenreglement van het pensioenfonds zijn in 2011 aangepast. De impact van deze aanpassingen is minimaal.

6 Visitatiecommissie

De visitatie over 2011 vindt eind 2012 plaats. Derhalve is in dit jaarverslag geen rapport van de visitatiecommissie opgenomen.

7 Verantwoordingsorgaan en Deelnemersraad

7.1 Verantwoordingsorgaan

7.1.1 Bevindingen

Het verantwoordingsorgaan heeft de volgende bevindingen:

Het verantwoordingsorgaan heeft in het kader van haar taakuitoefening kennis genomen van het jaarverslag en de jaarrekening 2011, de statuten en reglementen en de ABTN.

Wetgeving en reglementen

Het verantwoordingsorgaan heeft gekeken naar de gevolgen van het herstelplan, het Financieel Toetsingskader (FTK) en overige wijzigingen in wet- en regelgeving. Het verantwoordingsorgaan heeft ten aanzien van de doorvoering van wijzigingen in wet- en regelgeving in reglementen en het beleid van het pensioenfonds geen opmerkingen of bevindingen.

Toeslagbeleid

Het bestuur heeft in verband met de negatieve gevolgen van de huidige kredietcrisis besloten de pensioenen niet te verhogen per 1 januari 2012. De dekkingsgraad van het fonds is te laag om een verhoging van de pensioenen op dit moment te rechtvaardigen. Dit is conform de toeslagenmatrix zoals is opgenomen in de ABTN.

Het verantwoordingsorgaan ziet in dat (de ontwikkeling van) de financiële positie in 2011 geen ruimte bood voor toeslagverlening. Het verantwoordingsorgaan betreurt deze situatie, niet alleen voor de gepensioneerden die hier direct nadeel van ondervinden, maar ook voor de actieve- en gewezen deelnemers welke een toeslag missen.

Beleggingsbeleid (inclusief Corporate Governance en Verantwoord Beleggen)

Het verantwoordingsorgaan heeft het beleggingsbeleid bekeken en besproken in de vergadering. Het acht de keuze om de renterisico's af te dekken een bewijs van goed beleid.

Risicobeleid

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat de portefeuille voldoende gediversifieerd is.

Financiële positie van het pensioenfonds

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat de financiële positie van het pensioenfonds aan de hand van de geleverde documenten nauwlettend moet worden gemonitord.

7.1.2 Oordeel

Op grond van het voorgaande komt het verantwoordingsorgaan tot het volgende oordeel.

Het verantwoordingsorgaan van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie is van oordeel dat:

- het bestuur voldoende informatie aan het verantwoordingsorgaan heeft verstrekt om zich een oordeel te vormen;
- het handelen van het bestuur in 2011 in overeenstemming is geweest met de statuten en reglementen;
- het bestuur in 2011 een consistent beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen afgewogen en geborgd zijn;
- het bestuur gedegen en logische beleidskeuzes voor de toekomst heeft gemaakt.

De Meern, 15 juni 2012

Namens het Verantwoordingsorgaan van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie

R. van Hoesel

Voorzitter

7.1.3 Reactie bestuur

Aangezien het verantwoordingsorgaan van oordeel is dat het handelen van het bestuur in 2011 in overeenstemming is geweest met de statuten en reglementen, het bestuur in 2011 een consistent beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen afgewogen en geborgd zijn, en het bestuur gedegen en logische beleidskeuzes voor de toekomst heeft gemaakt, heeft het bestuur geen opmerkingen over het oordeel.

7.2 Deelnemersraad

De deelnemersraad is in 2011 intensief betrokken geweest bij de besluitvorming en advisering over een groot aantal onderwerpen. De voorzitters van het bestuur hebben tijdens de vergaderingen van de deelnemersraad de voorgenomen besluiten toegelicht en gerapporteerd over de uitvoering van de pensioenregeling.

De deelnemersraad heeft in 2011 drie keer vergaderd, waarvan twee keer met een vertegenwoordiging vanuit het bestuur. Daarnaast heeft de deelnemersraad in 2011 twee opleidingsdagen gevolgd. De deelnemersraad is in 2011 intensief betrokken geweest bij de besluitvorming en advisering over een groot aantal onderwerpen

7.2.1 Adviezen

De deelnemersraad heeft het bestuur onder andere geadviseerd met betrekking tot de volgende onderwerpen:

- het jaarverslag 2010;
- wijzigingen in de statuten;
- wijzigingen in de reglementen;
- de toeslagen per 1 januari 2012;
- ABTN 2012;
- de franchise en het maximum pensioengevend salaris voor 2012.

In alle gevallen is de deelnemersraad overgegaan tot het geven van een positief advies aan het bestuur.

7.2.2 Toeslag

Door de lage dekkinggraad heeft het fonds zowel een dekkingstekort als een reservetekort. Gezien de financiële positie van het fonds heeft de deelnemersraad positief geadviseerd om op 1 januari 2012 geen toeslag toe te kennen.

7.2.3 Jaarverslag 2011

De deelnemersraad is van mening dat het jaarverslag een volledig en correct beeld over het fonds in 2011 geeft.

7.2.4 Advies

De deelnemersraad adviseert positief aan het bestuur ten aanzien van de vaststelling van het jaarverslag 2011. Aanvullend is de deelnemersraad van mening dat het bestuur in 2011 het fonds op goede wijze heeft geleid en beheerd. De deelnemersraad adviseert het beleid te continueren.

Geadviseerd wordt de ontwikkelingen in de financiële wereld nauwgezet te blijven volgen en daarop waar mogelijk te anticiperen.

De deelnemersraad bedankt het bestuur voor de constructieve en transparante manier van samenwerken.

De Meern, 15 juni 2012

H. ten Klooster
Voorzitter

8 Jaarrekening 2011

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie de jaarrekening. De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

8.1 Balans per 31 december 2011

(na voorgestelde bestemming saldo baten en lasten)

(x € 1.000)

	Toelichting	2011	2010
	*)	EUR	EUR
Activa			
Beleggingen voor risico fonds	10.1	326.422	267.499
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	10.2	69	89
Vorderingen en overlopende activa	10.3	1.326	3.835
Overige activa (liquide middelen)	10.4	2.818	2.022
		330.635	273.445
Passiva			
Bestemmingsreserve	10.5	2.921	2.680
Reserves	10.5	-2.618	-3.742
Technische voorziening	10.6	313.010	261.519
Overige schulden en overlopende passiva	10.7	17.322	12.988
		330.635	273.445

*) De nummering verwijst naar de toelichting

Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)	%	%
	99,2	98,6

8.2 Staat van baten en lasten

(x € 1.000)	Toelichting	2011 EUR	2010 EUR
Baten			
Premiebijdragen risico fonds	11.1	13.329	13.394
Beleggingsresultaten risico fonds	11.2	46.084	24.236
Overige baten	11.3	2.178	1.489
		61.591	39.119
Lasten			
Pensioenuitkeringen	11.7	7.281	6.939
Pensioenuitvoeringskosten	11.8	1.365	1.347
Mutatie Technische voorziening:			
· Pensioenopbouw	11.4	8.393	6.474
· Indexering en overige toeslagen	11.5	1-	12
· Rentetoevoeging	11.6	3.373	2.985
· Onttrekking pensioenuitkeringen		-7.362	-6.901
· Mutatie pensioenuitvoeringskosten		14	207
· Wijziging marktrente	11.11	46.291	27.944
· Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	11.14	94	7.161
· Wijziging overige actuariële uitgangspunten	11.12	965	1.049
· Overige wijzigingen in de technische voorzieningen	11.13	-276	-459
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	11.15	20	13
Saldo overdrachten van rechten	11.14	-49	-7.784
Overige lasten	11.16	118	491
		60.226	39.478
Saldo van baten en lasten		1.365	-359

8.3 Samenvatting van de actuariële analyse

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Premieresultaat	2.757	4.562
Interestresultaat	-3.580	-6.693
Overig resultaat	2.188	1.772
Saldo van baten en lasten	1.365	-359

8.4 Bestemming van het saldo van baten en lasten

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Algemene reserve	1.124	-688
Bestemmingsreserve	241	329
Saldo van baten en lasten	1.365	-359

8.5 Kasstroomoverzicht

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	15.537	13.479
Ontvangen waardeoverdrachten	131	7.995
Betaalde pensioenuitkeringen	-7.289	-6.940
Betaalde waardeoverdrachten	-82	-197
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	14	17
Betaalde premies herverzekering	-43	-41
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-650	-555
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	7.618	13.758
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	99.259	385.181
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	1.124	4.614
Aankopen beleggingen	-107.024	-406.007
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-626	-675
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-7.267	-16.887
Mutatie liquide middelen	351	-3.129
Stand liquide middelen per 1 januari	2.659	5.788
Stand liquide middelen per 31 december *)	3.010	2.659

*) De liquide middelen zijn als volgt opgebouwd:

- deel opgenomen onder de Beleggingen voor risico fonds	192	637
- overige liquide middelen (opgenomen onder de Overige activa)	2.818	2.022
	<u>3.010</u>	<u>2.659</u>

Het kasstroomoverzicht heeft een zekere verwantschap met een staat van baten en lasten, maar sluit hier niet direct op aan. In het kasstroomoverzicht wordt, in tegenstelling tot de staat van baten en lasten, alleen rekening gehouden met geldstromen die feitelijk in het betreffende boekjaar hebben plaatsgevonden.

9 Algemene toelichting

9.1 Inleiding

Het doel van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie, statutair gevestigd te Tilburg (hierna "het fonds") is het verlenen van pensioenen aan deelnemers, gewezen deelnemers, alsmede aan hun nagelaten betrekkingen, met inachtneming van het in de statuten en in het pensioenreglement bepaalde. Het fonds tracht dit doel te bereiken door premies te innen bij de aangesloten ondernemingen, deze gelden te beleggen en te beheren en daaruit uitkeringen toe te kennen bij ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid, een en ander overeenkomstig de regels gesteld in het pensioenreglement.

9.2 Overeenstemmingverklaring

De Jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in de Pensioenwet en Titel 9 Boek 2 BW, met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Overeenkomstig de wijziging van artikel 146 van de Pensioenwet per 2 juli 2009 is artikel 390 Titel 9 boek2 BW niet langer van toepassing. Hiermee vervalt voor de pensioenfondsen vanaf 1 januari 2009 de verplichting tot het opnemen van een herwaarderingsreserve.

Het bestuur heeft 15 juni 2012 de jaarrekening opgemaakt.

9.3 Grondslagen voor de waardering

Algemeen

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde (het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen terzake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn. Om aan te sluiten op het toenemende gebruik (ook internationaal) van het begrip reële waarde ('fair value') wordt dit begrip gehanteerd. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs (bedrag waarvoor het financieel actief of de financiële verplichting bij de eerste opname in de balans wordt opgenomen, verminderd met aflossingen op de hoofdsom en verminderd met eventuele afboekingen wegens bijzondere waardeverminderingen of oninbaarheid).

Voor de overige activa en passiva geldt, tenzij in de specifieke grondslagen hieronder anders is aangegeven, dat deze zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Deze boekwaarde benadert de reële waarde als gevolg van het korte termijnkarakter van deze vorderingen en schulden.

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de Pensioenwet vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de

periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid BW vereiste inzicht noodzakelijk geacht wordt, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen in de toelichting bij de jaarrekening.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerde als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerde en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerde opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerde opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd op reële waarde. Participaties in beleggingspools en -instellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering).

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel –crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Herrubricering

Op basis van een betere look-through in de beleggingscijfers is de segmentatie in 2011 voor een aantal segmentatietabellen aangepast. Daar waar mogelijk zijn de vergelijkende cijfers ook aangepast aan deze verbeterde look-through.

Vastgoedbeleggingen

Indirect vastgoed

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Indien de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de beursnotering per balansdatum.

De reële waarde van niet beursgenoteerde participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Private equity beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving.

Vastrentende waarden

Obligaties en obligatiebeleggingsfondsen

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De reële waarde is de per balansdatum geldende beurskoers.

Leningen op schuldbekentenis en hypotheken

Leningen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen (rente, aflossingen en verwachte boeterente bij vervroegde aflossingen) contant te maken op basis van geldende markttrente, waarin opgenomen een opslag voor debiteurenrisico en liquiditeitsrisico.

Deposito's en kortlopende vorderingen op banken

Deposito's worden gewaardeerd op nominale waarde vermeerderd met de sinds moment van ontstaan opgelopen rente. Geldmarktbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de contante waarde van de toekomstige kasstromen (rente en aflossing). Posities in rekening courantsaldi worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de marktwaarde van het contract. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beurskoers per balansdatum. Voor niet beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op beschikbare marktinformatie als input voor gehanteerde waarderingsmodellen.

Creditposities in derivaten worden separaat verantwoord onder de overige schulden.

Overige beleggingen

Infrastructuur

Niet beursgenoteerde belangen in infrastructuur beleggingen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen, de overige onderliggende activa en de onderliggende verplichtingen.

Beleggingsfondsen

Beleggingsfondsen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de per balansdatum geldende beurskoers.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Vorderingen en overlopende activa

Voor zover noodzakelijk is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Overige activa

Onder meer worden hieronder de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de toelichting bij balans.

Bestemmingsreserve

De bestemmingsreserve betreft een reserve voor een overgangsregeling. Deze overgangsregeling voorziet in de financiering van "inkoop" van voorwaardelijke aanspraken bij pensionering of uiterlijk op 31 december 2020. Bij pensionering of uiterlijk op 31 december 2020 worden de voorwaardelijke aanspraken onvoorwaardelijk en vervalt de bijbehorende bestemmingsreserve. Beëindiging van het deelnemerschap leidt eveneens tot verval van het recht van omzetting en tot vrijval van een deel van de bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve wordt gefinancierd uit een gedeelte van de pensioenpremie.

Technische voorzieningen

De technische voorzieningen wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur.

Door uitzonderlijke marktomstandigheden en gebrekkige liquiditeit in het lange eind van de interbancaire swapmarkt bestaat er volgens DNB onzekerheid omtrent juiste prijsvorming op de interbancaire swapmarkt. Als gevolg hiervan heeft DNB in lijn met artikel 126 van de Pensioenwet besloten de RTS (rentetermijnstructuur) per ultimo 2011 vast te stellen als een gemiddelde van de RTS van alle handelsdagen in de periode 1 oktober tot en met 31 december 2011. De pensioenverplichtingen van het fonds zijn berekend op basis van deze door DNB aangepaste RTS. Dit heeft geresulteerd in een positief effect op de dekkingsgraad.

Bij de berekening van de technische voorzieningen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2011:

- Rekenrente: gebaseerd op de nominale rentetermijnstructuur zoals maandelijks gepubliceerd door DNB.
- Overlevingstafels: AG prognosetafels 2010-2060 met een correctie op de sterftetekansen met fondsspecifieke ervaringssterfte.
- Voor opgebouwd partnerpensioen wordt tot de pensioenleeftijd het systeem van onbepaalde partner gehanteerd. Hierbij wordt als gehuwdheidsfrequentie rekening gehouden met de volgens de AG frequenties GBM/GBV 85-90, met 1 op de pensioenleeftijd.
- De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 5% van de lasten van het nog niet ingegaan nabestaandenpensioen van de deelnemers jonger dan 65 jaar.
- Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.
- Kostenopslag ter grootte van 2% van de voorziening voor pensioenverplichtingen in verband toekomstige administratie- en excassokosten. Het bestuur heeft in 2011 besloten de kostenvoorziening in vijf jaar lineair te verhogen van 2,00% naar 3,70%. Uitgaande van deze 5-jaars periode, en de eerste verhoging per 31-12-2011 wordt de voorziening voor pensioenverplichtingen per 31 december 2011 verhoogd met een extra opslag van 0,34%. Per ultimo 2011 is er een kostenopslag van 2,34%.
- Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers is uitgegaan van een revalidatiekans van 10%.
- Verondersteld wordt dat iedere verzekerde halverwege het jaar van zijn/haar geboortjaar is geboren.
- Voor niet toegekende aanspraken ouderdompensioen van de deelnemers die ouder zijn dan 65 jaar en voor nog niet ingegaan partnerpensioen van al overleden deelnemers wordt een voorziening aangehouden.
- De voorziening voor de onvindbare deelnemers wordt als volgt bepaald: Voor nog niet ingegaan ouderdompensioen met latent partnerpensioen voor de leeftijden 65 tot en met 69 jaar wordt x% gereserveerd, vanaf leeftijd 70 jaar worden er geen reserveringen meer gedaan. Het percentage x per jaar is te zien in onderstaande tabel:

Boekjaar	x%
2010	15%
2011	30%
2012	50%

De reservering bestaat uit twee componenten:

- Reserve niet gedane uitkeringen over de periode vanaf 1 januari 2007 tot en met 31 december 2011
- Technische voorziening bepaald aan de hand van de leeftijd van de deelnemer ultimo het boekjaar.

Voor de eerste vijf jaar na overlijden voor het nog niet ingegaan partnerpensioen van al overleden deelnemers wordt eveneens x% gereserveerd waarbij het jaar van overleden als uitgangspunt geldt. De reservering bestaat uit dezelfde twee

bovenstaande componenten waarbij wordt gerekend met de factor behorende bij de leeftijd van de partner. Vanaf vijf jaar na het tijdstip van overlijden worden er geen reserveringen meer gedaan.

Het bestuur is voornemens om in 2013 opnieuw een onderzoek naar de ervaringscijfers bij de niet ingegane pensioenen uit te voeren.

- De flexibiliserings- en afkoopfactoren zijn in 2011 opnieuw vastgesteld op basis van de bovenstaande actuariële grondslagen met uitzondering van de interest. De interest is gebaseerd op de RTS per 1 juni 2011. De voeten zullen eens per 5 jaar worden aangepast, tenzij de RTS op 1 juni van enig jaar meer dan 1% afwijkt.

Schulden en overlopende passiva

Schulden en overlopende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

9.4 Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de technische voorzieningen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen risico fonds

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen, alsmede premies van de Stichting Voortzetting Pensioenverzekering (FVP). Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten risico fonds

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

De kosten uit hoofde van beheervergoeding alsmede transactiekosten gerelateerd aan beleggingen zijn in mindering gebracht op de directe en indirecte beleggingsopbrengsten.

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Rentetoevoeging technische voorzieningen

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking uit technische voorzieningen voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Mutatie technische voorzieningen voor pensioenuitvoeringskosten

Jaarlijks valt een percentage van de uitkeringen vrij uit de technische voorzieningen ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten). Daarnaast wordt een percentage van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

9.5 Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. De kasstromen worden derhalve bepaald op basis van de staat van baten en lasten, gecorrigeerd voor de mutatie van de daarmee samenhangende balansposities. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

10 Toelichting op de Balans

10.1 Beleggingen voor risico fonds

Overzicht totale waarde per beleggingscategorie

Ultimo 2011						
<i>(x € 1.000)</i>	vastgoed- beleggingen	aandelen	vastrentende waarden	derivaten	overige beleggingen	totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Belegde waarden in betreffende beleggingscategorie	9.702	26.951	225.407	58.518	5.094	325.672
Beleggings- debiteuren	447	-	282	-	-	729
Liquide middelen	8	-	-	-	184	192
Beleggings- crediteuren	-	-	-	171-	-	-171
Stand per 31 december 2011	10.157	26.951	225.689	58.347	5.278	326.422
Ultimo 2010						
<i>(x € 1.000)</i>	vastgoed- beleggingen	aandelen	vastrentende waarden	derivaten	overige beleggingen	totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Belegde waarden in betreffende beleggingscategorie	7.997	28.747	206.463	17.884	5.479	266.570
Beleggings- debiteuren	216	1	182	-	-	399
Liquide middelen	21	-	-	-	616	637
Beleggings- crediteuren	-	-	-	-107	-	-107
Stand per 31 december 2010	8.234	28.748	206.645	17.777	6.095	267.499

Verloopoverzicht van belegde waarden per beleggingscategorie

Ultimo 2011

(x € 1.000)	vastgoed- beleggingen EUR	aandelen EUR	vastrentende waarden EUR	derivaten (1) EUR	overige beleggingen EUR	totaal EUR
Stand per						
1 januari 2011	7.997	28.747	206.463	17.884	5.479	266.570
Aankopen / verstrekkingen	7.678	4.972	75.073	6.568	12.733	107.024
Verkopen/ aflossingen	-5.966	-4.440	-68.863	-6.568	-13.434	-99.271
Overige mutaties	-	-	-23.309	23.309	-	-
Gerealiseerde herwaardering	183	-304	-4.958	-599	19	-5.659
Ongerealiseerde herwaardering	-190	-2.024	41.001	11.908	297	50.992
	9.702	26.951	225.407	52.502	5.094	319.656
Mutatie derivaten passiva	-	-	-	6.016	-	6.016
Stand per 31 december 2011	9.702	26.951	225.407	58.518	5.094	325.672

(1) De hieronder opgenomen waarden betreffen belegde gelden in derivaten welke onder de activa zijn opgenomen onder de 'beleggingen voor risico pensioenfondsen', met daarop in mindering gebracht de derivaten welke onder de passiva als onderdeel van de 'overige schulden' zijn opgenomen.

Ultimo 2010

(x € 1.000)	vastgoed- beleggingen EUR	aandelen EUR	vastrentende waarden EUR	derivaten EUR	overige beleggingen EUR	totaal EUR
Stand per						
1 januari 2010	9.375	26.062	169.067	6.755	2.472	213.731
Aankopen / verstrekkingen	3.163	8.699	355.038	17.044	22.063	406.007
Verkopen/ aflossingen	-5.650	-9.282	-334.472	-16.669	-19.118	-385.191
Overige mutaties	1.024	-1.024	1.300	-1.300	-	-
Gerealiseerde herwaardering	-60	304	13.406	-375	17	13.292
Ongerealiseerde herwaardering	145	3.988	2.124	2.993	45	9.295
	7.997	28.747	206.463	8.448	5.479	257.134
Mutatie derivaten passiva	-	-	-	9.436	-	9.436
Stand per 31 december 2010	7.997	28.747	206.463	17.884	5.479	266.570

Reële waarde

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het fonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

<i>(x € 1.000)</i>	marktnoteringen direct EUR	marktnoteringen afgeleid EUR	waarderingmodellen- en technieken EUR	totaal EUR
Actief per 31 december 2011				
Vastgoedbeleggingen	-	9.702	-	9.702
Aandelen	3.638	22.116	1.197	26.951
Vastrentende waarden	21.615	158.940	44.852	225.407
Derivaten	-	-	58.518	58.518
Overige beleggingen	-	241	4.853	5.094
	25.253	190.999	109.420	325.672
Passief per 31 december 2011				
Derivaten	-	-	-15.452	-15.452
Actief per 31 december 2010				
Vastgoedbeleggingen	5.716	2.281	-	7.997
Aandelen	4.201	23.704	842	28.747
Vastrentende waarden	13.806	143.724	48.933	206.463
Derivaten	-	-	17.884	17.884
Overige beleggingen	-	290	5.189	5.479
	23.723	169.999	72.848	266.570
Passief per 31 december 2010				
Derivaten	-	-	-9.436	-9.436

In vergelijking met de jaarrekening 2010 wordt in de jaarrekening 2011 een indeling in drie categorieën vermeld. De vergelijkende cijfers zijn aangepast naar deze nieuwe indeling. Onderstaand is de toelichting opgenomen van de gehanteerde uitsplitsing:

- Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt.
- Niveau 2: Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

- Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waardingsmodellen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Schattingen van de reële waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld.

Schatting van reële waarde

- Aandelen

Van de belegde waarde in aandelen staat de waarde van private equity beleggingen opgenomen als vastgesteld op basis van 'waardingsmodellen en -technieken'. Private equity beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving.

- Vastrentende waarden

Het deel van de vastrentende waarden waarvan de reële waarde op basis van schatting wordt vastgesteld betreft hoofdzakelijk de leningen op schuldbekentenis en hypotheek. De berekeningsgrondslag staat reeds vermeld in de algemene toelichting op de grondslagen.

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de rentevoet welke hierbij wordt gehanteerd:

	2011	2010
	%	%
Vastrentende waarden	2,19	3,15

- Derivaten

Bij de schatting van de reële waarde van derivaten wordt uitgegaan van verwachte toekomstige kasstromen. Deze kasstromen worden op basis van de zero coupon swapcurve contant gemaakt.

- Overige beleggingen

Het niet marktgenoteerde deel van de overige beleggingen betreft beleggingen in infrastructuur. Het fonds neemt alleen via tussenkomst van externe fondsbeheerders deel in infrastructurele beleggingen. Voor de waardering van deze beleggingen wordt uitgegaan van de waardebeoordeling welke is opgesteld ten behoeve van deze externe fondsbeheerders. De waardering vindt plaats op basis van fair value. De wijze waarop de fair value wordt bepaald is afhankelijk van de externe fondsbeheerder en van de aard van de belegging. De volgende variabelen kunnen hierbij een rol spelen: de aanschafwaarde voor wat betreft recente investeringen; toekomstige kasstromen; waarde van de activa; waardering van vergelijkbare objecten.

Belegde waarden in vastgoed

(x € 1.000)	2011	2010
	EUR	EUR
Indirect vastgoed (participaties in beleggingsfondsen)	9.702	7.997
Stand per 31 december	9.702	7.997

Belegde waarden in aandelen

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Aandelenbeleggingsfondsen	25.749	27.904
Venture capital (private equity)	1.202	843
Stand per 31 december	26.951	28.747

Belegde waarden in vastrentende waarden

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Staats obligaties	103.920	94.489
Bedrijfs obligaties (Credit funds)	40.615	33.245
Leningen op schuldbekentenis	9.322	5.343
Covered fondsen	10.075	8.484
Deposito's	28.133	16.508
Inflation linked bonds	4.857	2.535
Obligatiebeleggingsfondsen	19.622	16.869
Kortlopende vorderingen op banken	4.017	23.730
Overige	4.846	5.260
Stand per 31 december	225.407	206.463

Belegde waarden in derivaten

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Rentederivaten	58.518	17.884
Stand per 31 december	58.518	17.884

Belegde waarden in overige beleggingen

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Infrastructuur	3.521	2.974
Beleggingsfondsen (Geldmarktfondsen)	1.573	2.505
Stand per 31 december	5.094	5.479

Beleggingsdebiteuren

(x € 1.000)	2011	2010
	EUR	EUR
Nog af te wikkelen transacties		
- te ontvangen dividend	-	7
- lopende interest	283	182
- te vorderen dividend- en couponbelasting	-	5
- overige	446	205
Stand per 31 december	729	399

Beleggingscrediteuren

(x € 1.000)	2011	2010
	EUR	EUR
Te betalen bedragen uit hoofde van:		
- lopende interest	171	107
Stand per 31 december	171	107

10.2 Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(x € 1.000)	2011	2010
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	89	102
Onttrekkingen	-20	-13
Stand per 31 december	69	89

Het herverzekeringsdeel technische voorziening heeft betrekking op uitkeringen uit een herverzekeringscontract waarvoor thans geen premie meer wordt betaald.

Ter zake van het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico heeft het pensioenfonds een lopend herverzekeringscontract bestaande uit een stoplossdekking. In 2011 bestaat geen recht op vergoeding omdat het minimum grensbedrag niet is bereikt.

10.3 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Vordering op werkgevers	937	3.150
Vorderingen op deelnemers	23	20
Waardeoverdrachten	42	108
Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V.	227	386
Overlopende activa	3	4
Overige vorderingen	94	167
Stand per 31 december	1.326	3.835

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar behalve de vordering op Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V. Deze vordering is opgenomen onder de overige vorderingen en overlopende activa en wordt binnen 2 jaar afgelost.

Nadere specificatie 'Vorderingen op werkgevers'

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Werkgevers	1.065	3.830
Voorziening dubieuze debiteuren	-128	-680
Stand per 31 december	937	3.150

In 2011 is een bedrag van € 526 aan de voorziening onttrokken (2010: toevoeging € 364). Er werd een bedrag van € 26 aan premies over voorgaande jaren als oninbaar afgeschreven (2011: € 11).

10.4 Overige activa

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Liquide middelen	2.818	2.022
Stand per 31 december	2.818	2.022

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn.

Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

10.5 Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

(x € 1.000)	Algemene reserve EUR	Bestemmings - reserve EUR	totaal EUR
Stand per 31 december 2011	-3.742	2.680	-1.062
Uit bestemming saldo van baten en lasten	1.124	241	1.365
Stand per 31 december 2011	-2.618	2.921	303

(x € 1.000)	Algemene reserve EUR	Bestemmings - reserve EUR	totaal EUR
Stand per 31 december 2010	-3.054	2.351	-703
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-688	329	-359
Stand per 31 december 2010	-3.742	2.680	-1.062

Solvabiliteit

(x € 1.000)	31 december 2011		31 december 2010	
	EUR	%	EUR	%
Aanwezig vermogen	310.392	99,2	257.777	98,6
Af: technische voorziening op FTK-waardering	313.010	100,0	261.519	100,0
Eigen vermogen*	-2.618	-0,8	-3.742	-1,4
Af: vereist eigen vermogen	22.416	7,2	15.606	6,0
Vrij vermogen	-25.034	-8,0	-19.348	-7,4
Minimaal vereist eigen vermogen	13.098	4,2	11.046	4,2
Dekkingsgraad	99,2		98,6	

* exclusief de bestemmingsreserve

Als het eigen vermogen lager is dan het minimale vereiste eigen vermogen bevindt het fonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien het eigen vermogen lager is dan het vereiste eigen vermogen, maar wel ten minste gelijk is aan het minimale vereiste eigen vermogen, bevindt het fonds zich in een situatie van reservetekort.

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als dekkingstekort. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model van DNB.

Herstelplan

Het herstel van het vermogen van het pensioenfonds is gebaseerd op het op 1 april 2009 bij DNB ingediende herstelplan. In juli 2009 is dit herstelplan door DNB ongewijzigd goedgekeurd. Het herstelplan is in het boekjaar onverkort van toepassing.

De werkelijke dekkingsgraad (99,2%) in het boekjaar ligt op dit moment boven het minimale kritieke herstelpad (97,0%).

10.6 Technische voorzieningen voor risico fonds

Specificatie technische voorzieningen naar aard

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Basisregeling	313.010	261.519
Stand per 31 december	313.010	261.519

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten.

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	261.519	223.047
Pensioenopbouw	8.393	6.474
Indexering en overige toeslagen	1-	12
Rentetoevoegingen	3.373	2.985
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-7.362	-6.901
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	14	207
Wijziging marktrente	46.291	27.944
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	965	1.049
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	94	7.161
Overige wijzigingen	-276	-459
Stand per 31 december	313.010	261.519

Specificatie technische voorzieningen naar categorieën deelnemers

(x € 1.000)	2011 EUR	2010 EUR
Actieve deelnemers	146.578	120.664
Pensioengerechtigden	71.955	60.153
Gewezen deelnemers	87.320	75.574
Netto pensioenverplichtingen	305.853	256.391
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	7.157	5.128
Stand per 31 december	313.010	261.519

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 65 jaar. In de pensioenregeling voor de Houtverwerkende Industrie wordt jaarlijks een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 2,05% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. Tevens bestaat er recht op partner- en wezenpensioen, waarbij de opbouw van het partnerpensioen 1,435% bedraagt. Voor actieve deelnemers bedraagt het wezenpensioen 20% van het partnerpensioen.

In het kader van het herstelplan is de opbouw van het ouderdomspensioen voor de jaren 2010 tot en met 2012 tijdelijk verlaagd naar 1,85% per dienstjaar. Het partnerpensioen in deze jaren is op risicobasis in plaats van opbouwbasis.

De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend loon, met een maximum van € 49.297 op jaarbasis, na aftrek van een franchise ter grootte van € 14.952. Heeft het dienstverband betrekking op een deel van het jaar of is er sprake van een deeltijd dienstverband, dan wordt de franchise naar evenredigheid toegepast.

Deelname aan de regeling is verplicht vanaf de datum van indiensttreding bij een werkgever in de bedrijfstak.

Deelnemers tot 20 jaar hebben een risicodekking voor het nabestaanden- en wezenpensioen. Vanaf de leeftijd van 20 jaar bouwt de deelnemer ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen op.

Onder bepaalde voorwaarden bouwen werknemers extra ouderdoms- en nabestaandenpensioen op over de jaren waarin voor 1 januari 2006 pensioen werd opgebouwd bij het pensioenfonds. De inkoop van deze extra rechten vindt eerst op 31 december 2020 dan wel bij eerder pensioneren plaats, indien aan de voorwaarden wordt voldaan.

Het pensioenfonds voert tevens de Cao-garantieregeling uit namens de Cao-partijen. De premie voor de Cao-garantieregeling wordt berekend over het bruto loon met een maximum van € 60.846,65 op jaarbasis. Voor meer informatie als statuten en reglementen verwijzen wij u naar onze website www.pensioenhoutindustrie.nl.

Toeslagverlening

Het toeslagbeleid kan als volgt worden verwoord:

Het bestuur van het pensioenfonds streeft ernaar om jaarlijks per 1 januari de opgebouwde pensioenaanspraken, de voorwaardelijke pensioenaanspraken (overgangsmaatregel) en de ingegane pensioenen te verhogen. Het bestuur beoordeelt daarvoor jaarlijks of de financiële middelen toereikend zijn om de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen te verhogen. Deze beoordeling vindt mede plaats op basis van een schriftelijk advies van de actuaaris. De toeslagverlening van het pensioen is voorwaardelijk. Er is geen recht op indexatie en er bestaat geen zekerheid of en in hoeverre er in de toekomst indexatie plaats zal vinden. Er zijn geen gelden gereserveerd voor indexatie.

Indexatiebeleid vanaf 1 januari 2007

Vanaf 1 januari 2007 wordt als leidraad voor indexatie onderstaande staffel gehanteerd:

- Wanneer de dekkingsgraad zich onder de 105% bevindt, wordt er niet geïndexeerd.
- Wanneer de dekkingsgraad zich tussen de 105% en 115% bevindt, wordt er in beginsel naar rato geïndexeerd.
- Wanneer de dekkingsgraad zich boven de 115% bevindt, wordt er in beginsel volledig geïndexeerd.

De opgebouwde pensioenaanspraken en de voorwaardelijke pensioenaanspraken (overgangsmaatregel) van actieve deelnemers worden in beginsel verhoogd met het percentage waarmee de lonen in de bedrijfstak op 1 oktober van het laatst verstreken jaar zijn gewijzigd ten opzichte van 1 oktober van het daaraan voorafgaande jaar.

De verhoging van de opgebouwde pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en de ingegane pensioenuitkeringen worden in beginsel verhoogd met het percentage waarmee de prijzen op 1 oktober van het laatst verstreken jaar zijn gewijzigd ten opzichte van 1 oktober van het daaraan voorafgaande jaar op basis van het CPI-cijfer alle huishoudens, afgeleid. De ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen worden in beginsel verhoogd in overeenstemming met het percentage waarmee het dagloon als gevolg van de WAO/WIA wordt verhoogd.

10.7 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Uitkeringen	3	-
Derivaten	15.452	9.436
Herverzekeringen	1	2
Belastingen en premies sociale verzekeringen	166	177
Waardeoverdrachten	-	66
Rekening courant Stichting Uittreden in de Houtverwerkende Industrie (UHI)	1.486	2.875
Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V.	34	68
Te betalen accountantskosten	37	55
Te betalen actuariskosten	44	86
Overige schulden	99	223
Stand per 31 december	17.322	12.988

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar. Met uitzondering van de post "Rekening courant Stichting Uittreden in de Houtverwerkende Industrie". Deze heeft een overwegend langlopend karakter.

Nadere specificatie 'Derivaten'

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Rentederivaten	15.452	9.436
Stand per 31 december	15.452	9.436

Nadere specificatie 'rekening courant Stichting Uittreden in de Houtverwerkende Industrie'

(x € 1.000)	2011 EUR	2010 EUR
Stand per 1 januari	2.875	3.601
Premies	827	1.336
Uitkeringen	-627	-812
Uitvoeringskosten	-13	-16
Betalingen aan UHI	-1.600	-1.320
Rente rekening courant	73	86
Overige mutaties	-49	-
Stand per 31 december	1.486	2.875

De rente rekening courant wordt berekend op basis van de ECB deposito rente + 2% opslag.

In 2011 heeft UHI een vermogensoverheveling gedaan aan het fonds waarmee 1,6 miljoen euro (2010 1,3 miljoen) van de schuld is verminderd. In de staat van baten en lasten is dit verantwoord onder de post "Betalingen aan UHI". In 2011 zijn de verschillen in de rekening courant posities van het stichting pensioenfonds voor de houtverwerkende industrie en UHI verklaard en gecorrigeerd. De correcties zijn opgenomen onder de overige mutaties.

10.8 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Ontvangen zekerheden en garanties

Er zijn geen zekerheden en garanties bekend die niet in de jaarrekening zijn opgenomen.

Langlopende contractuele verplichtingen

Het bestuur heeft de uitvoering van het pensioenbeheer en het vermogens- en vastgoedbeheer uitbesteed aan Syntrus Achmea. Het bestuur heeft dit bedrijf gemandateerd voor de hieraan verbonden werkzaamheden.

Syntrus Achmea bestaat uit drie rechtspersonen:

- Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V.
- Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V.
- Syntrus Achmea Vastgoed B.V.

Het pensioenfonds en Syntrus Achmea hebben hun afspraken over uitbesteding vastgelegd in de Service level Agreement Pensioenbeheer en de Overeenkomst van Vermogensbeheer. Bij deze overeenkomst(en) zijn het fonds en de genoemde 'bedrijfsonderdelen' van Syntrus Achmea partij. Nadere afspraken over de kwaliteit van de dienstverlening zijn vastgelegd in aparte dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) voor pensioenbeheer, vermogensbeheer en vastgoedbeheer.

Alle overeenkomsten bieden de mogelijkheid om de bestaande dienstverlening tussentijds aan te passen of nieuwe diensten toe te voegen. Het bestuur en de uitvoerder leggen eventuele nieuwe afspraken altijd contractueel vast.

Syntrus Achmea heeft in 2011 elk kwartaal aan het bestuur gerapporteerd over de DVO-afspraken.

Investerings- en stortingsverplichtingen

Vooruitlopend op verwachte inkomende kasstromen bestaan per balansdatum de volgende investerings- en stortingsverplichtingen (zogenaamde voorbeleggingen):

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Private equity	478	884
Vastgoed	<u>10.219</u>	<u>-</u>
	10.697	884

Deze verplichtingen zullen naar verwachting in het volgende boekjaar nagenoeg geheel worden afgewikkeld.

Swaps: Indien de Swaps een negatieve waarden hebben en de bijstortgrens van €1.000 is bereikt, dan is er sprake van bijstorten. Dit gebeurt door middel van collateral. Per 31-12-2011 hadden de Swaps een positieve waarde en is er geen sprake geweest van bijstorten.

Liability Overlay Fund: Ieder jaar op 1 april wordt de participatie op €100 (honderd euro) gezet. Indien de waarde onder de komt €60 (zestig euro) komt moeten de participanten bijstorten. Gedurende het boekjaar 2011 is de waarde niet onder de €60 (zestig euro) geweest en is er geen sprake geweest van bijstorten.

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het fonds en heeft het fonds tevens geen juridische procedures aangespannen tegenover derden.

Verstrekte zekerheden en garanties

Per balansdatum zijn er geen zekerheden en garanties verstrekt.

11 Toelichting op de staat van baten en lasten

11.1 Premiebijdragen risico fonds

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Premiebijdragen	<u>13.329</u>	<u>13.394</u>
	13.329	13.394

De totale bijdrage van werkgever en werknemers bedraagt 25% van de loonsom. De kostendeekkende, gedempte en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Kostendeekkende premie	10.275	8.322
Feitelijke premie	13.329	13.394
Feitelijke premie (exclusief premie overgangsregeling)	12.529	12.590
Gedempte premie	9.363	8.074

De gedempte premie is bepaald op basis van een voortschrijdend gemiddelde rente van 5 jaar.

Het verschil tussen de kostendeekkende premie en de feitelijke premie wordt voornamelijk veroorzaakt door de maatregelen uit het herstelplan met betrekking tot de lagere opbouwpercentages.

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Kosten pensioenopbouw	8.393	7.239
Pensioenuitvoeringskosten	1.364	1.209
Mutatie technische voorzieningen voor excassokosten	14	-
Solvabiliteitsopslag	504	471
Afslag i.v.m. toetsing op oude sterftegrondslagen	<u>-</u>	<u>-597</u>
	10.275	8.322

Er is geen sprake van toegepaste premiekortingen en/of premieopslagen.

Bij opstelling in de onderstaande tabel is rekening gehouden met het feit dat het fonds andere grondslagen hanteerde toen de premie werd vastgesteld. Het verschil tussen de benodigde premie op de oude en huidige grondslagen is opgenomen onder: Afslag in verband met toetsing op oude grondslagen.

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Kosten pensioenopbouw	7.533	6.970
Pensioenuitvoeringskosten	1.365	1.209
Solvabiliteitsopslag	451	453
Mutatie technische voorzieningen voor excassokosten	14	
Afslag in verband met toetsing op oude grondslagen	-	-558
	9.363	8.074

11.2 Beleggingsresultaten risico fonds

2011 <i>(x € 1.000)</i>	directe beleggings- opbrengsten	indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van Vermogensbeheer	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen	295	-7	-22	266
Aandelen	15	-2.329	-94	-2.408
Vastrentende waarden	745	36.044	-417	36.372
Derivaten	336	11.310	-80	11.566
Overige beleggingen	-	303	-15	288
	1.391	45.321	-628	46.084

2010 <i>(x € 1.000)</i>	directe beleggings- opbrengsten	indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van Vermogensbeheer	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen	715	85	-27	773
Aandelen	6	4.291	-92	4.205
Vastrentende waarden	1.667	15.531	-515	16.683
Derivaten	-48	2.618	-22	2.548
Overige beleggingen	-3	49	-19	27
	2.337	22.574	-675	24.236

Onder de beleggingskosten zijn niet de kosten opgenomen die binnen beleggingsfondsen van Syntrus Achmea Vermogensbeheer en externe managers aanwezig zijn. Deze kosten zijn verwerkt in de beleggingsopbrengsten.

11.3 Overige baten

(x € 1.000)	2011	2010
	EUR	EUR
Baten uit herverzekering (uitkeringen)	14	17
Storting Stichting Uittreden in de Houtverwerkende Industrie	1.600	1.320
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	526	-
Andere baten	38	152
	2.178	1.489

11.4 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorziening van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

11.5 Indexering en overige toeslagen

Het beleid en de ambitie inzake indexatie en toeslagverlening is weergegeven in de alinea 'Toeslagverlening' onder de paragraaf inzake de toelichting op de balanspost 'Technische voorzieningen risico fonds'.

In de staat van baten en lasten is de last uit hoofde van indexering en overige toeslagen welke aan het verslagjaar moet worden toegerekend verantwoord.

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de loonontwikkeling volgens de CAO. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de toeslagverlening kan in principe worden ingehaald.

Het pensioenfonds streeft er tevens naar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

In onderstaande tabel is de gerealiseerde indexatie ten opzichte van de ambitie weergegeven:

(De hieronder genoemde indexaties zijn per primo-jaar)

Deelnemerscategorie		Indexatie 2011	Indexatie 2010	Indexatie 2009	Indexatie 2008
		%	%	%	%
Actieve deelnemers	Ambitie	1,0	3,02	3,53	2,90
	Realisatie	0	0	0	1,20
Pensioengerechtigden	Ambitie	1,35	0,07	1,03	1,50
	Realisatie	0	0	0	0,60
Gewezen deelnemers	Ambitie	1,35	0,07	1,03	1,50
	Realisatie	0	0	0	0,60

11.6 Rentetoevoeging technische voorziening

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 1,296% (2010: 1,303%), zijnde € 3.373 (2010: € 2.985) Het rentepercentage is afgeleid van de eenjaarsrente uit de rentetermijnstructuur per begin van het boekjaar zoals gepubliceerd door DNB.

11.7 Pensioenuitkeringen

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Ouderdomspensioen	5.413	5.000
Partnerpensioen	1.154	1.134
Wezenpensioen	26	29
Invalideitpensioen	330	356
Afkopen	403	449
Overig	-45	-29
	7.281	6.939

De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 427 (2010: € 421) per jaar (de afkoopgrens) overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

11.8 Pensioenuitvoeringskosten

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Bestuurskosten	102	79
Administratiekostenvergoeding*	898	932
Controle- en advieskosten (excl. accountantskosten)	273	226
Accountantskosten	46	61
Contributies en bijdragen	42	45
Overig	4	4
	1.365	1.347

* De administratiekostenvergoeding betreft een voorlopige eindafrekening 2011.

De post controle- en advieskosten bestaat hoofdzakelijk uit actuariële kosten. De actuariële advieskosten in 2011 ad € 217 kunnen als volgt worden gespecificeerd:

<i>(x € 1.000)</i>	2011
	EUR
Optrekregeling	20
CAO regeling	24
Herstelplan	18
Rapportages DNB	17
Vorbereiden en vergaderen	17
Grondslagenonderzoek	17
Kostendeekkende premie	9
Rentehedge	8
ABTN	7
Niet ingegane pensioenen	7
Afkoop- en flexfactoren	7
Vereist eigen vermogen	6
Kosten voorziening	3
Controle risicokapitalen herverzekeringen	2
Overige	55
	217

De accountantskosten, zoals hiervoor opgenomen als onderdeel van de pensioenuitvoeringskosten, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

<i>(x € 1.000)</i>	2011	2010
	EUR	EUR
Controle van de jaarrekening	46	54
Andere niet-controle diensten	-	7
	46	61

11.9 Aantal personeelsleden

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst. De pensioenuitvoering is volledig uitbesteed aan Syntrus Achmea Pensioenbeheer.

11.10 Bezoldiging bestuursorganen

De transacties met bestuurders hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen 2011 € 102 (2010 € 79). De kosten voor vacatiegelden en de vergoedingen van de reiskosten waren in 2011 € 88 (2010 € 76).

11.11 Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

11.12 Wijziging overige actuariële uitgangspunten

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de reële waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de technische voorzieningen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van de wijzigingen in de overige actuariële uitgangspunten is verantwoord in het resultaat van het verslagjaar. In het jaar 2011 valt deze uiteen in volgende onderdelen:

- een wijziging primo jaar, zijnde het verschil tussen de technische voorziening primo 2011 op nieuwe fondsspecifieke ervaringssterfte en de technische voorziening ultimo 2010 op ervaringssterfte inclusief 4,3% opslag. Dit leidt tot een vrijval van € 196.
- een wijziging primo jaar, het reserveringspercentage voor de eerste vijf jaar van de niet toegekende aanspraken is verhoogd van 15% naar 30%. Dit leidt tot een verhoging van € 141.
- een wijziging primo jaar, door de migratie naar een nieuw administratiesysteem is de grondslag leeftijdsvaststelling gewijzigd. Er wordt verondersteld dat iedere verzekerde halverwege het jaar van zijn/haar geboortjaar is geboren, voorheen was dit de 1ste van de maand van zijn/haar geboortjaar. Dit leidt tot een vrijval van € 76.
- een wijziging primo jaar, door de migratie naar een nieuw administratiesysteem is de grondslag voor het tarief van het bijzonder nabestaandenpensioen gewijzigd. Voor het bijzonder partnerpensioen wordt een onbepaald tarief NP gehanteerd, voorheen was dit een bepaald tarief NP. Dit leidt tot een verhoging van € 12.
- een wijziging primo jaar, door de migratie naar een nieuw administratiesysteem is de grondslag voor de reservering van het meeverzekerd wezenpensioen gewijzigd. Voor nog niet ingegaan wezenpensioen worden de voorziening pensioenverplichting van het nog niet ingegaan partnerpensioen voor jonger dan 65-jarige deelnemers met 5% verhoogd. WzP. Voorheen werd de voorziening pensioen van het nog niet ingegaan partnerpensioen voor actieven en slaper met 5% verhoogd. Dit leidt tot een verhoging van € 44.
- een wijziging ultimo jaar. De kostenopslag van de voorziening voor pensioenverplichtingen in verband toekomstige administratie- en excassokosten wordt verhoogd van 2% naar 2,34%. Dit leidt tot een verhoging van € 1.040.

11.13 Overige wijzigingen in de technische voorzieningen

(x € 1.000)	2011 EUR	2010 EUR
Resultaat op kanssystemen		
Sterfte	175	-174
Arbeidsongeschiktheid	411	-153
Mutaties	322	-901
Totaal resultaat op kanssystemen	908	-1.228
Overige resultaten		
Overig	-1.184	769
Totaal overige resultaten	-1.184	769
Totaal overige wijzigingen in de voorziening	-276	-459

11.14 Saldo overdracht van rechten

(x € 1.000)	2011	2010
	EUR	EUR
Saldo overdrachten van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten	-65	-7.994
Uitgaande waardeoverdrachten	16	210
Subtotaal	-49	-7.784
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de technische voorzieningen	94	7.492
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-	-331
Totaal overige resultaten	94	7.161
Saldo overdracht van rechten	45	-623

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangsten koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

Als gevolg van onderdekking bij pensioenfondsen is de onderlinge afrekening van waardeoverdrachten tot stilstand gekomen. Zodra de financiële positie van een pensioenfonds dit toelaat zal de onderlinge afrekening weer worden hervat.

11.15 Wijziging Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De wijziging herverzekeringsdeel technische voorzieningen bedraagt € 20 (2010: € 14). Hiervan heeft € 20 betrekking op een onttrekking.

11.16 Overige lasten

(x € 1.000)	2011	2010
	EUR	EUR
Lasten uit hoofde van herverzekeringsdelen	43	41
Dotatie voorziening dubieuze debiteuren	-	364
Andere lasten	75	86
	118	491

11.17 Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

11.18 Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie heeft de jaarrekening 2011 vastgesteld in de vergadering van 15 juni 2012.

De Meern, 15 juni 2012

namens het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie

De heer A.A.J. Heijnen

Voorzitter

De heer P.M. Schuil

Secretaris

12 Overige gegevens

12.1 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het voorstel resultaatbestemming 2011 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

12.2 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die een zodanige invloed op de jaarrekening 2011 hebben dat deze dienen te worden vermeld.

12.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2011 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie te Tilburg gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2011 en de staat van baten en lasten over 2011 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het Bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie per 31 december 2011 en van het saldo van baten en lasten over 2011 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 15 juni 2012

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M. Verschoor RA

12.4 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie te Tilburg is aan Towers Watson de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het verslagjaar 2011.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn 'Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen' heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een dekkingstekort.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een dekkingstekort. Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131, 132 en 133.

De vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houtverwerkende Industrie is naar mijn mening slecht, vanwege een dekkingstekort.

Apeldoorn, 15 juni 2012

drs. ir. P.M. Halkes AAG

Verbonden aan Towers Watson B.V.

Bijlage 1 Risico's

Verzekeringstechnische, actuariële risico's

De grondslag voor overlevingskansen is gebaseerd op de Prognosetafel 2010-2060 van het Actuarieel Genootschap (AG). De AG Prognosetafel 2010-2060 houdt rekening met de voorzienbare trend in overlevingskansen van de gehele Nederlandse Bevolking. De algemene sterftetekansen die volgen uit de tafel worden voor het pensioenfonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte. Er is gebruik gemaakt van de fondsspecifieke ervaringssterfte door middel van Towers Watson 2010 x 120%.

Overige relevante actuariële risico's zijn het overlijdensrisico (kortleven risico) en het arbeidsongeschiktheidsrisico. Het pensioenfonds heeft het arbeidsongeschiktheid en overlijdensrisico herverzekerd. De premie voor deze stop-loss verzekering bedraagt 2,3% van een fictieve risicopremie. De prioriteit (vooraf vastgesteld bedrag waarbij de herverzekeraar moet uitkeren indien en voor zover de schade meer bedraagt) bedraagt 125% van de fictieve risicopremie. De fictieve risicopremie is de som van de door de herverzekeraar in rekening gebrachte premie voor het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisicokapitaal naar de stand per 1 januari van het herverzekeringsjaar.

Renterisico

Het pensioenfonds heeft een strategie welke is gericht op het beperken van het renterisico over de technische voorzieningen. Het verkleinen van het renterisico leidt tot een lagere vereiste dekkingsgraad voor het pensioenfonds, dan het geval zou zijn geweest zonder beperking van het renterisico.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de marktwaarde van een belegging of verplichting verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2011		31 december 2010	
	EUR	%	EUR	%
Resterende looptijd < 1 jaar	48.586	22	75.601	37
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	79.803	35	57.850	28
Resterende looptijd > 5 jaar	97.018	43	73.011	35
	225.407	100	206.462	100

Inflatierisico

Het inflatierisico kan worden verkleind door meer inflatiegevoelige beleggingen in de portefeuille op te nemen. Keerzijde daarvan is dat zulke inflatiegevoelige beleggingen de kans kunnen vergroten dat het pensioenfonds niet aan haar nominale pensioenverplichtingen kan voldoen. Het inflatierisico is door het pensioenfonds niet specifiek afgedekt.

Valutarisico

Het valutarisico is in 2011 door het pensioenfonds niet afgedekt. Het is wel beperkt, aangezien het grootste gedeelte van de beleggingsportefeuille bestaat uit in euro's genoteerde waarden. Het totaalbedrag van de gehele beleggingsportefeuille dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo 2011 circa € 28.718 (2010: € 23.506). Het valutarisico wordt in onderstaande tabel weergegeven.

			31 december	31 december
			2011	2010
(x € 1.000)	EUR	EUR	EUR	EUR
	vóór	valuta	netto	netto
	afdekking	derivaten	positie (na)	positie (na)
EUR	282.252	-	282.252	232.363
CHF	-	-	-	310
DKK	1.068	-	1.068	-
GBP	-	-	-	2.193
NOK	1.377	-	1.377	-
SEK	430	-	430	174
USD	25.844	-	25.843	23.023
Stand per 31-december	310.970	-	310.969	258.063

De aansluiting op de beleggingen is te maken door de totale beleggingen voor risico van het pensioenfonds te verminderen met de schuld van € 15.452 inzake rentederivaten.

Aandelen- en onroerend goed risico

Door dit risico te lopen wordt op de lange termijn naar verwachting een extra rendement gehaald dat het pensioenfonds gebruikt om aan haar doelstellingen te voldoen. Dit risico wordt zo goed mogelijk beheerst doordat in de uitvoering wordt gezorgd voor een goede selectie van aandelen en spreiding over regio's en sectoren. Met het risico dat uiteindelijk overblijft wordt rekening gehouden in de ALM-studie.

Tegenpartij- of settlementsrisico (kredietrisico)

Om dit risico te beheersen worden de tegenpartijen nauwgezet geselecteerd. Daarnaast worden transacties over meerdere aanbieders gespreid en wordt in sommige gevallen onderpand geëist. Ter afdekking van het settlementsrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert.

Liquiditeitsrisico

Dit risico wordt beheerst doordat de vermogensbeheerder de beleggingsportefeuille op zo een manier opzet dat het naar verwachting aan de liquiditeitsbehoefte van het pensioenfonds kan voldoen. Daarom is bijvoorbeeld een groot deel van de portefeuille belegd in effecten die worden verhandeld op openbare, gereguleerde markten. Ook zijn eisen gesteld aan de minimale marktkapitalisatie van effecten.

Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico kan worden vermeld dat het pensioenfonds in haar beleggingsportefeuille over voldoende obligaties beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Solvabiliteitsrisico

De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de technische voorzieningen. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele indexatie van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het tekort op FTK-grondslagen is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2011		31 december 2010	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Technische voorziening (FTK-waardering)		313.010		261.519
Buffers:				
S1 Renterisico	6.585		54	
S2 Risico zakelijke waarden	13.670		11.167	
S3 Valutarisico	6.195		5.520	
S4 Grondstoffenrisico	1.006		-	
S5 Kredietrisico	6.945		4.703	
S6 Verzekeringstechnisch risico	9.726		8.104	
S7 Liquiditeitsrisico	-		-	
S8 Concentratierisico	-		-	
S9 Operationeel risico	-		-	
Diversificatie-effect	-21.711		-13.942	
Aanvulling Technische voorzieningen	-		-	
Totaal S (vereiste buffers)		<u>22.416</u>		<u>15.606</u>
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)		335.426		277.125
Aanwezig vermogen (totaal activa - schulden)		<u>310.392</u>		<u>257.777</u>
Tekort		-25.034		-19.348

Het bestuur heeft in maart 2012 besloten dat bij het berekenen van het vereist eigen vermogen uitgegaan wordt van het standaard model van DNB met toevoeging van een risico voor actief beheer. Dit besluit is in dit jaarverslag verwerkt. De toevoeging komt tot uitdrukking in een hogere vereiste voor het risico op zakelijke waarden (S2), dit resulteert in een verhoging van het vereist eigen vermogen van 0,25%. Deze afwijking van het standaardmodel is gemeld bij DNB. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische asset mix.

Marktrisico

De strategie van het pensioenfonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Prijrisico

Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie. In aanvulling hierop wordt het prijsrisico gehedged middels het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures met uitzondering van Vastgoed beleggingen.

De positie van vastgoed naar sector en regio is als volgt:

(x € 1.000)	2011	2010
	EUR	EUR
Participaties in vastgoedmaatschappijen (Europe)	<u>9.702</u>	<u>7.997</u>
Stand per 31 december	9.702	7.997

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2011		31 december 2010	
	EUR	%	EUR	%
Beleggingsinstelling*	-	-	23.825	83
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	4.600	17	700	2
Nijverheid en industrie	7.674	28	1.226	4
Handel	7.320	27	1.059	4
Overige dienstverlening	4.873	18	1.783	6
Diversen	2.484	10	155	1
	26.951	100	28.748	100

* De categorie 'Beleggingsinstellingen' is in 2011, op basis van betere look-through in de beleggingscijfers, onder de andere categorieën opgenomen. De vergelijkende cijfers zijn niet geherrubriceerd, omdat de gegevens over 2010 niet beschikbaar zijn.

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2011		31 december 2010	
	EUR	%	EUR	%
Europe	12.657	47	14.295	50
North America	5.165	19	4.898	17
Global	1.201	4	843	3
Asia Pacific	2.098	8	1.916	7
Emerging Markets	5.830	22	6.796	23
	26.951	100	28.748	100

Kredietrisico

Beheersing van het kredietrisico vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, het vragen van extra zekerheden en het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de vastrentende waarden naar sector weergegeven:

(x € 1.000)	2011	2010
	EUR	EUR
Nederlandse overheidsinstellingen	40.419	31.207
Buitenlandse overheidsinstellingen	97.727	84.173
Beleggingsinstelling*	-	21.554
Financiële instellingen	58.605	51.435
Handel- en industriële bedrijven	12.424	5.573
Andere instellingen	16.232	12.521
	225.407	206.463

* De categorie 'Beleggingsinstellingen' is in 2011, op basis van betere look-through in de beleggingscijfers, onder de andere categorieën opgenomen. De vergelijkende cijfers zijn niet geherrubriceerd, omdat de gegevens over 2010 niet beschikbaar zijn.

De verdeling van vastrentende waarden naar regio is weergegeven in onderstaande tabel:

(x € 1.000)	2011	2010
	EUR	EUR
Mature markets	213.062	197.581
Emerging markets	12.345	8.882
	225.407	206.463

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille wordt het volgende overzicht gegeven:

(x € 1.000)	31 december 2011		31 december 2010	
	EUR	%	EUR	%
AAA	86.059	38	75.302	36
AA	17.561	8	37.777	18
A	48.213	21	17.218	8
BBB	12.963	6	7.974	4
BB	3.900	2	480	0
B	6.680	3	-	0
CCC	2.780	1	-	0
Not Rated	47.251	21	67.711	34
	225.407	100	206.462	100

Indexatierisico

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de ambitie om het pensioen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de indexatietoezegging voorwaardelijk is. Het beleid en de ambitie inzake indexatie en toeslagverlening is weergegeven in de alinea 'Toeslagverlening' onder de paragraaf inzake de toelichting op de balanspost 'Technische voorzieningen risico fonds'.

Landenrisico

De portefeuille van het pensioenfonds is voor 71% van de totale portefeuille (exclusief overlay) belegd in de Investment Grade vastrentende waarden pool. De waarde van de Investment Grade vastrentende waarden portefeuille bedraagt per 31 december 2011 € 151.338.159.

Ultimo 2011 bestaat Investment Grade voor 55% uit staatsobligaties. De segmentatie van staatsobligaties naar land is in onderstaande tabel weergegeven.

	31-12-2011	31-12-2010
	%	%
België	7%	6%
Denemarken	1%	1%
Duitsland	18%	23%
Finland	2%	3%
Frankrijk	22%	17%
Griekenland	0%	0%
Hongarije	0%	1%
Ierland	1%	1%
Italië	20%	21%
Kroatië	0%	0%
Nederland	9%	11%
Noorwegen	2%	1%
Oostenrijk	4%	4%
Polen	1%	1%
Portugal	0%	1%
Slovenië	1%	1%
Slowakije	1%	1%
Spanje	11%	7%
Tsjechië	0%	0%
Zweden	0%	0%
Eindtotaal	100%	100%

In 2011 is in de Beleggingsadviescommissie gesproken over het landenrisico binnen de vastrentende waardenportefeuille. De beleggingscategorie vastrentende waarden staat vanuit verschillende invalshoeken onder druk: risico's in landen zijn vanwege de schuldencrisis fors toegenomen waardoor de schijn van zekerheid bij staatsobligaties voorgoed verdwenen is. Daarnaast kent ook de methodiek die gehanteerd wordt bij vastrentende benchmarks haar beperkingen: landen met hoge schulden krijgen als 'beloning' een dominantere plek in de benchmark, terwijl dit wellicht juist niet gewenst is.

Beide punten hebben aanleiding gegeven om de benchmark voor vastrentende waarden te wijzigen en de poolvoorwaarden op dat punt aan te passen. De benchmark is voor 2012 zo aangepast dat een land niet meer wordt beloond omdat het veel schulden heeft en daardoor zwaar in de benchmark zit, maar een land wordt beloond als het een goede verdien capaciteit heeft. Dan krijgt een land pas een zwaardere weging in de benchmark. In 2012 zal een land zoals Italië niet meer een zware weging hebben in de benchmark.

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

Dit betreft per 31 december 2011 de volgende posten (percentage ten opzichte van het totaal van de betreffende assetcategorie in 2011. Ter vergelijking tevens de cijfers van 2010:

(x € 1.000)	31 december 2011		31 december 2010	
	EUR	%	EUR	%
Achmea	38.280	12	18.626	7
Frankrijk (staatsobligaties)	19.588	6	16.174	6
Italië (staatsobligaties)	16.367	5	17.045	6
Duitsland (staatsobligaties)	19.162	6	19.681	7
Nederland (staatsobligaties)	16.402	5	9.521	3
AbnAmro	13.685	4	16.167	6
ING	-	-	10.272	4
Blackrock	16.943	5	18.780	7
Spanje (staatsobligaties)	7.907	2	5.140	2
Pictet	9.173	3	6.052	2
Barclays	12.694	4	-	-
	170.201	52	137.458	50

Juridisch risico

Het pensioenfonds maakt bij de opstelling van alle voor het pensioenfonds relevante juridische documenten gebruik van de diensten van daarin gespecialiseerde partijen.

Operationeel risico

Het pensioenpensioenfonds beheert operationele risico's zoveel mogelijk door eisen te stellen aan haar dienstverleners. Daarbij kan worden gedacht aan regels voor procuratie, functiescheiding, 'chinese walls', enzovoort.

Integriteitsrisico

Integer handelen is binnen het pensioenfonds verankerd in de totale compliancestructuur. Alle betrokkenen bij het pensioenfonds, zowel intern als extern, worden geacht te voldoen aan het geheel van interne en externe wet- en regelgeving, dat op het pensioenfonds van toepassing is. Compliance staat op de agenda van iedere vergadering van het bestuur.

Omgevingsrisico

Dit risico is voor het pensioenfonds zelf het minst direct te beïnvloeden. Om die reden volgt het pensioenfonds ontwikkelingen in de nabije omgeving van het pensioenfonds op de voet.

IT-risico

Door de volledige uitbesteding van het pensioen- en vermogensbeheer beschikt het pensioenfonds niet over een eigen IT-infrastructuur. Ten aanzien van de IT-omgeving van de externe uitvoerders steunt het pensioenfonds op de beheermaatregelen van de diverse dienstverleners.

Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico vormt een aandachtsgebied voor het pensioenfonds. Zowel het pensioenbeheer als het vermogensbeheer zijn uitbesteed. Dit risico vormt als het ware de keerzijde van met name het operationeel risico, het IT-risico en het integriteitsrisico: het pensioenfonds laat zich regelmatig informeren over de wijze waarop de externe uitvoerders deze risico's beheersen.

Systemrisico

Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar.

Begrippenlijst

Aandelen- en onroerendgoedrisico

Dit is het koersrisico van beleggingen in de verschillende onroerend goed- en aandelenmarkten.

ABTN (Actuariële en bedrijfstechnische nota)

Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.

ALM (Asset Liability Management)

Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

APP (Actuariële Principes Pensioenfondsen)

Regelgeving omtrent de financiering van pensioenen, wordt gevolgd door nFTK.

Benchmark

Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Concentratierisico

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt.

Corporate Governance

Goed ondernemerschap; onder andere integer en transparant handelen door het bestuur, alsmede goed toezicht hierop. Ook het afleggen van verantwoording over het uitgevoerde beleid en het toezicht hierop valt eronder.

Dekkingsgraad

De waarde van het pensioenvermogen uitgedrukt als percentage van de waarde van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad wordt als graadmeter beschouwd voor de mate van zekerheid dat de toegezegde pensioenen ook daadwerkelijk kunnen worden uitbetaald.

Deposito

Tegoed bij een bankinstelling, waarover eerst na verloop van een overeengekomen tijdsduur (maximaal 2 jaar) kan worden beschikt.

Derivaat

Financieel contract waarvan de waarde is afgeleid van een andere (onderliggende) waarde, zoals een aandeel, obligatie of grondstof. Bijvoorbeeld: futures, swaps.

Duration

Gewogen gemiddelde looptijd van een lening. Maatstaf om de prijsgevoeligheid van de lening te bepalen voor renteveranderingen.

Franchise

Vrijgesteld bedrag. Over dit deel van het pensioengevend loon worden geen aanspraken opgebouwd.

FTK (Financieel Toetsingskader)

Stelsel van De Nederlandsche Bank voor in de toekomst te hanteren waarderingsmethoden.

Geamortiseerde kostprijs

Bedrag waarvoor het financieel actief of de financiële verplichting bij de eerste opname in de balans wordt opgenomen, verminderd met aflossingen op de hoofdsom en verminderd met eventuele afboekingen wegens bijzondere waardeverminderingen of oninbaarheid.

High Yield

Hoogrenderende obligaties, uitgegeven door ondernemingen met een lage kredietwaardigheid.

Inflatierisico

Inflatierisico is het risico dat inflatie de waarde van de beleggingen aantast in termen van koopkracht.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico is het risico dat de integriteit van de instelling dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers of de leiding in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door de instelling opgestelde normen.

IT-risico

Het IT-risico is het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd en ondersteund worden door IT.

Juridisch risico

Het juridisch risico is het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van haar rechtspositie, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Landenrisico

Het landenrisico is risico dat buitenlandse debiteuren (waaronder overheden) niet meer aan hun verplichtingen kunnen voldoen als gevolg van macro-economische instabiliteit, problemen in het financiële systeem of politieke omstandigheden.

Liquiditeitsrisico

Dit is het risico dat een belegging niet tijdig tegen een redelijke prijs kan worden geliquideerd.

Marktrisico

Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

Omgevingsrisico

Het omgevingsrisico is het risico als gevolg van buiten de instelling of groep komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat.

Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke.

Outperformance

Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Reële waarde

Het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen terzake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn. Om aan te sluiten op het toenemende gebruik(ook internationaal) van het begrip reële waarde('fair value') wordt dit begrip gehanteerd.

Rekenrente

Fictief rendementspercentage dat het belegde vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.

Rentedekking

Financieringsvorm waarin de betaalde premies gelijk zijn aan de contante waarde van de aanspraak die in dat jaar begint.

Renterisico

Renterisico is het risico dat een rentebeweging de financiële situatie van het pensioenfonds negatief beïnvloedt.

Solvabiliteit

Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.

Solvabiliteitsrisico

Dit is het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de technische voorzieningen.

STAR (Stichting van de Arbeid)

Een landelijk overlegorgaan van de centrale organisaties van zowel werkgevers als werknemers in Nederland.

Sterftegrondslag

Berekeningsmethode gebaseerd op een statisch overzicht van sterftetekansen per leeftijd van een bepaalde groep personen.

Swap

Ruil van het rendement op een vastgestelde referentiewaarde tegen een variabele rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Swaption

Een swap waarbij de eigenaar van de swaption het recht heeft, maar niet de verplichting, om een swap tegen vooraf bepaalde voorwaarden af te sluiten op of binnen een bepaald tijdstip.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen.

Tegenpartij- of settlementsrisico

Dit is het risico dat de tegenpartij niet (meer) aan zijn verplichtingen kan voldoen, bijvoorbeeld door liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen.

Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden (al dan niet binnen een groep, al dan niet aan de sponsor) uitbestede werkzaamheden, dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel, worden geschaad.

Underperformance

Er wordt een slechter resultaat behaald dan de benchmark.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat wisselkoersschommelingen de waarde van een belegging beïnvloeden.

Vastrentende waarden

Beleggingssoort waarover in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

VPV (Voorziening Pensioen Verplichtingen)

De passiva van het pensioenfonds, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Vrijstelling

Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.

Z-score

Mate waarin het werkelijke rendement van een pensioenfonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille.